

Marktonderzoek naar tarieven voor betaalkaarttransacties

December 2025

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave.....	2
Samenvatting.....	3
1 Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding, doel en reikwijdte onderzoek.....	7
1.2 Leeswijzer	8
2 Marktstructuur van de bancaire sector op Aruba.....	8
2.1 De rol van banken.....	8
2.2 Omvang van de Arubaanse commerciële bankensector.....	9
2.3 Concurrentie binnen de Arubaanse commerciële bankensector.....	11
3 Uitgifte van betaalkaarten en/of acceptatie van betaaltransacties	15
3.1 Het betaalkaartlandschap op Aruba	15
3.2 De werking van betaalkaartsystemen	15
3.3 Recente ontwikkeling binnen het betaalkaartlandschap	19
3.4 Interchange fees	21
3.5 Additionele zorgen binnen het betaalkaartlandschap	26
3.6 Alternatieve betaaldiensten	27
3.6.1 Contante betalingen.....	27
3.6.2 Pay.aw	29
3.6.3 Sentoo	29
3.6.4 I-Pago.....	30
3.6.5 Factoren die het succes van alternatieve betaalmethoden beïnvloeden.....	32
4 Aanbevelingen.....	33
4.1 Interchange fees	33
4.2 De “Honor All Cards Rule”	34
4.3 Transparantie eisen	34
4.4 Bevorderen van concurrentie in de markt voor betaaldiensten.....	35

SAMENVATTING

De Aruba Fair Trade Authority (AFTA) heeft, naar aanleiding van signalen uit de markt, een onderzoek gedaan naar de tarieven voor betaalkaarttransacties op Aruba. Het gaat hierbij om tarieven die banken op Aruba in rekening brengen aan winkeliers, restaurants en andere verkooppunten, wanneer klanten met een debit- of creditcard betalen. Deze tarieven worden in rekening gebracht voor afhandeling van de betaling met een debit- of creditcard. Uit het onderzoek van de AFTA blijkt dat deze tarieven van banken op Aruba hoger zijn dan in andere landen (bijvoorbeeld de landen van de Europese Unie, de Verenigde Staten en Nieuw Zeeland).

De belangrijkste kostencomponent voor de afhandeling van een betaling met een debit- of creditcard voor de banken zijn door Mastercard en VISA vastgestelde tarieven voor het uitvoeren en afwickelen van de transactie. Voor Arubaanse banken is dit tarief hoger dan wat in veel andere landen gebruikelijk is. Omdat het tarief dat banken op Aruba moeten betalen aan Mastercard en VISA hoog is, zijn ook de tarieven hoog die deze banken in rekening brengen aan winkeliers, restaurants en anderen voor betalingen met debit- en creditcards.

De tarieven van Mastercard en VISA op Aruba zijn op dit moment niet wettelijk gereguleerd, terwijl deze in veel andere landen, zoals de landen van de Europese Unie, aan een maximum zijn gebonden dat lager ligt dan de tarieven die Mastercard en VISA in rekening brengen aan banken op Aruba.

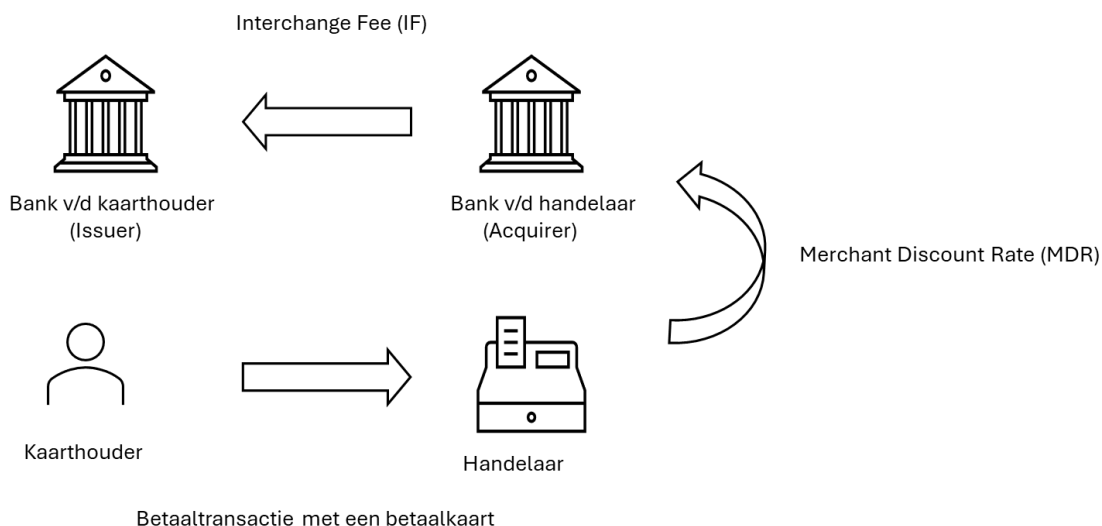
De AFTA doet daarom een aantal aanbevelingen die zullen bijdragen aan verlaging van deze tarieven en daarmee aan een verlaging van de tarieven die de banken in rekening brengen aan winkeliers, restaurants en andere verkooppunten. De belangrijkste aanbeveling is dat Aruba, net als veel andere gebieden, overgaat tot het opleggen van een wettelijk maximum voor de tarieven die Mastercard en VISA in rekening brengen aan banken op Aruba.

Achtergrondinformatie

Betalen met een betaalkaart is heel gebruikelijk op Aruba. De Arubaanse commerciële banken geven verschillende types betaalkaarten uit en handelaren accepteren verschillende wereldwijde betaalkaartmerken. Wanneer een Arubaanse of buitenlandse consument een betaalkaart gebruikt om te betalen voor goederen of diensten, ontvangt de Arubaanse handelaar die de goederen of diensten levert niet het totale bedrag dat de consument betaalt.

Een deel van het bedrag dat door de consument wordt betaald wordt door de bank van de handelaar (acquirer) ingehouden als "Merchant Discount Rate" (MDR). Dit is het tarief dat de bank van de handelaar in rekening brengt voor zijn dienstverlening bij de afwikkeling van de betaling. Het grootste deel van de MDR bestaat echter uit het tarief dat door de betaalkaartmaatschappijen wordt vastgesteld, de zogenaamde "Interchange Fee" (IF). De IF is een vergoeding die door de bank van de handelaar wordt doorbetaald aan de bank die de betaalkaart aan de consument heeft uitgegeven (issuer) (zie Figuur **S1**).

Figuur S1. Directe kosten gerelateerd aan betaaltransacties met een betaalkaart.

Bron: AFTA op basis van Europese Commissie (2016).¹

Een belangrijke ontwikkeling in het betaalverkeer op Aruba is het vervangen van Maestro door Mastercard Debit per 1 juli 2023. De commerciële banken op Aruba zijn als gevolg hiervan overgestapt op het uitgeven van Mastercard Debit of Visa Debit² betaalkaarten aan hun klanten.

De AFTA ontving naar aanleiding van deze ontwikkeling signalen dat de overstap gepaard ging met een stijging in de gemiddelde MDR die door de banken op Aruba aan handelaren in rekening wordt gebracht voor het afwickelen van betaalkaartbetalingen. Mastercard heeft bij de overgang van Maestro naar Mastercard Debit de IF ongeveer verdubbeld. Dit heeft geresulteerd in een stijging van 52% in de gemiddelde MDR die in rekening wordt gebracht bij transacties met een door een bank op Aruba uitgegeven betaalkaart.

De AFTA benadrukt de ernst van de hoge IFs in de specifieke Arubaanse context. De meeste betaalkaarten worden gebruikt voor betalingen door toeristen. Deze betaalkaarten zijn door buitenlandse, veelal Amerikaanse banken uitgegeven. De banken van de Arubaanse handelaren moeten per betaling de hoge IFs betalen aan deze, vaak buitenlandse issuers. De hoge IFs worden door de Arubaanse banken doorberekend in de MDR die zij aan de handelaren in rekening brengen. De handelaren berekenen deze MDR-kosten weer door in de prijzen van al hun producten of diensten. Uiteindelijk betalen dus alle Arubaanse consumenten de rekening van de vergoeding die uiteindelijk aan de (veelal) buitenlandse banken wordt betaald.

De IFs die door de betaalkaartmaatschappijen worden vastgesteld en die van toepassing zijn voor alle banken binnen het betaalkaartsysteem (Multilateral Interchange Fees (MIFs)), hebben bovendien een concurrentiebeperkende werking tussen de banken op Aruba. Dit komt omdat door gezamenlijke toepassing van de MIFs door de banken in feite een bodem wordt gelegd bij de vaststelling van de MDRs; de handelaren op Aruba kunnen niet met hun bank onderhandelen over de hoogte van de IF.

De IF vormt vaak het voornaamste onderdeel van de MDR, waarbij de jaarlijkse IF kosten voor de Arubaanse bankensector (de Arubaanse banken die als acquirer optreden) worden geraamd op \$28

¹ Europese Commissie. (2016). Antitrust: Regulation on Interchange Fees: [Antitrust: Regulation on Interchange Fees](#).

² Vóór de Visa Debit bestond V Pay, het debitcard van Visa. Dit werd niet uitgegeven op Aruba.

miljoen, oftewel Afl. 50 miljoen. Een deel van deze kosten heeft betrekking op betalingen die plaatsvinden tussen banken op Aruba (acquirers en issuers). Het merendeel (circa 88%) betreft echter overdrachten van Arubaanse acquirers naar buitenlandse issuers. Dit is niet vreemd gelet op de omvang van de toeristische sector op Aruba, maar betekent dus wel dat er aanzienlijke afdrachten plaatsvinden aan banken buiten Aruba.

De IF op Aruba is vele malen hoger dan de IF in landen waar de hoogte van de IF gereguleerd is. Hierbij blijkt uit internationale voorbeelden (de Verenigde Staten, de Europese Unie en Nieuw Zeeland) dat als gevolg van regulering veel lagere IFs in rekening worden gebracht.

Naast het huidige niveau van IFs en de MDRs, zijn er ook andere zorgen met betrekking tot betaalkaartdiensten. Er is een gebrek aan transparantie wat betreft de opbouw van de tarieven voor deze betalingen. Daarnaast gelden er verschillende restricties, waaronder de "Honor All Cards Rule" en de "Non-Discrimination Rule" die door de betaalkaartmaatschappijen worden opgelegd aan handelaren. Deze restricties beletten handelaren om actie te ondernemen om de kosten voor betalingen te verlagen.

Op Aruba kunnen consumenten gebruik maken van verschillende alternatieve betaalmethoden, die elk hun eigen kosten hebben. Naast het gebruik van betaalkaarten, kunnen consumenten contant betalen of gebruik maken van diensten zoals Pay.aw en Sentoo. De door de Centrale Bank van Aruba (CBA) beheerde betaalinfrastructuur I-Pago biedt tevens de technologie om verdere modernisering van het betaalsysteem mogelijk te maken, waardoor nieuwe betaaldiensten beschikbaar kunnen worden gesteld. Ten aanzien van dit punt merkt de AFTA op dat de bestaande alternatieve betaalmethoden op dit moment nog gering van omvang zijn en in de praktijk nog geen of weinig concurrentiedruk uitoefenen op de tarieven voor betaalkaartbetalingen met Mastercard en VISA.

Naar aanleiding van dit onderzoek doet de AFTA de volgende aanbevelingen gericht tot de wetgever:

- Introduceer regulering waardoor ook voor Aruba een maximum voor IFs wordt ingesteld. De algemene voorwaarden van de betaalkaartmaatschappijen Mastercard³ en Visa⁴ laten ruimte voor dergelijke regulering. Meerdere landen (waaronder de Verenigde Staten, de landen van de Europese Unie en Nieuw Zeeland) hebben gebruik gemaakt van wetgeving om de maximale hoogte van IFs te reguleren. Dit heeft geleid tot een aanzienlijke daling van de IF.
- Introduceer regulering die de Honor All Cards Rule (HACR) beperkt. Door te verbieden dat handelaren worden verplicht om alle kaarten van een merk te accepteren, ongeacht de hogere kosten, krijgen handelaren meer onderhandelingsmacht en wordt hun vermogen om kosten te beheersen versterkt. Daarnaast draagt dit bij aan verhoogde concurrentie tussen betaalkaartuitgevers.
- Introduceer regulering die de banken op Aruba verplicht om transparantie te verschaffen over de kosten die in rekening worden gebracht aan handelaren. Dit draagt bij aan het versterken van de positie van handelaren en het bevorderen van concurrentie met andere betaalmethoden. AFTA roept de banken op om gezamenlijk te komen tot een periodieke, gestandaardiseerde wijze van rapportage over de kostenstructuur voor handelaren. AFTA stelt voor om hierbij een faciliterende rol te spelen, bij een door de banken te trekken initiatief om een gedragen en werkbare rapportagesystematiek te ontwikkelen.

³ Mastercard rules (3 June 2025), chapter 8.4 'Establishment of Intracountry Interchange and Service Fees'.

⁴ Visa Core Rules and Visa Product and Service Rules' (October 2025), chapter 1.1.1.3. 'Compliance with Laws and Regulation'.

- Stimuleer de ontwikkeling en uitbouw van alternatieve betaalmethoden. Dit is belangrijk voor concurrentie in de markt voor betaaldiensten. Banken kunnen hierin een belangrijke rol spelen door, bijvoorbeeld, onderling samen te werken en door samen te werken met aanbieders van nieuwe betaaldiensten. Indien blijkt dat er belemmeringen zijn voor deze aanbieders om de markt te betreden, zal de AFTA hiernaar onderzoek doen.

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING, DOEL EN REIKWIJDTE ONDERZOEK

In 2024 ontving de AFTA verschillende signalen met betrekking tot de kosten voor betaalkaarttransacties. Een terugkerend thema in deze signalen was de grote zorg van ondernemingen over de verhoging van tarieven voor betaalkaarttransacties, mede veroorzaakt door de vervanging van de Maestro-betaalkaart door Mastercard Debit of Visa Debit. Deze zorgen werden breed gedeeld door andere belanghebbenden, waaronder consumenten, brancheorganisaties en toezichthouders, wat de urgentie en relevantie van het onderwerp onderstreept.

Via een persbericht op 5 november 2024⁵ liet de CBA weten dat er geen specifieke wetgeving bestaat die de kosten voor betaaldiensten op Aruba reguleert. De CBA informeerde tevens over haar nieuwe wetgevingsinitiatieven om het betaallandschap in Aruba te moderniseren en de betaalervaring voor consumenten en ondernemingen verder te verbeteren: de ontwerp-Landsverordening toezicht op betaaldienstverleners en de ontwerp-Landverordening toezicht op aanbieders van betalingssystemen. Voornoemde ontwerp-Landsverordeningen streven diverse doelstellingen na, waaronder:

- 1) het reguleren van betaaltransacties in Aruba;
- 2) het waarborgen dat betaaldienstverleners en aanbieders van betaalsystemen solide en betrouwbaar zijn;
- 3) het beschermen van consumenten door het vastleggen van duidelijke rechten en verplichtingen voor betaaldienstverleners en aanbieders van betaalsystemen;
- 4) het bevorderen van een goed functionerende markt⁶.

Daarnaast gaf de CBA aan dat het innovatieve betaaloplossingen aan het verkennen was, die door middel van het I-Pago-platform⁷ geïmplementeerd kunnen worden. Hierdoor kunnen aanvullende betaaldiensten worden geïntroduceerd die de afhankelijkheid van internationale betaalsystemen voor lokale transacties verminderen, en die kunnen bijdragen aan de beheersbaarheid van kosten van het betaalverkeer.

In reactie op de ontvangen signalen uit de samenleving, is de AFTA eind 2024 gestart met een onderzoek naar de tarieven die de commerciële banken op Aruba in rekening brengen voor hun betaaldienstverlening. Er is in het bijzonder gekeken naar de tarieven die in rekening worden gebracht aan handelaren voor betaalkaartdiensten op Aruba.

Dit rapport presenteert de resultaten van het AFTA-onderzoek. De bevindingen zijn gebaseerd op bureauonderzoek, interviews met verschillende stakeholders, data-analyse, alsmede op antwoorden op informatieverzoeken van de AFTA. Voornoemde informatieverzoeken zijn gestuurd op grond van artikel 5.1, lid 3, onder a van de Mededingingsverordening, die de AFTA de bevoegdheid verleent om informatie te vorderen bij ondernemingen en ondernemersverenigingen.

Het rapport heeft drie hoofddoelen:

⁵ 'CBA Addresses Concerns on Payments Fees', 5 november 2024: <https://www.cbaruba.org/readBlob.do?id=17364>

⁶ CBA. (2024). Financial Sector Supervision Report 2023: [readBlob.do](#).

⁷ Het I-Pago-platform is een betaalplatform die in 2020 door de CBA is geïntroduceerd. Het platform stelt deelnemers (waaronder de lokale commerciële banken) in staat om directe betalingen aan te bieden in Aruba. Directe betalingen, oftewel, 'instant payments', zijn overgemaakte gelden tussen banken die binnen enkele seconden beschikbaar worden gesteld op de rekening van de begunstigde, 24 uur per dag, 7 dagen per week en 365 dagen per jaar: [I-Pago Instant payments in Aruba](#).

- 1) De context beschrijven waarin betaalkaarttransacties zich voordoen, door de marktstructuur van de Arubaanse commerciële bankensector te beschrijven;
- 2) De recente ontwikkeling binnen het betaallandschap schetsen, met aandacht voor internationale trends in relevante wet- en regelgeving (zoals de Interchange Fee Regulation (IFR), de Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act (Dodd-Frank Act) en de Payment Services Directive 2 (PSD2)), alsmede de mededingingsrechtelijke beoordeling van IFs in de Europese jurisprudentie.
- 3) Aanbevelingen formuleren ter verbetering van de werking van de markt voor betaaldiensten, met bijzondere aandacht voor betaalkaartdiensten.

Ten aanzien van de reikwijdte van het onderzoek, is de focus van dit onderzoek de betaaldiensten. Verder beperkt dit onderzoek zich tot de vier (4) commerciële banken in Aruba die in hoofdstuk 2 worden benoemd.

1.2 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 van het rapport wordt de structuur van de Arubaanse commerciële bankensector in kaart gebracht, waarbij de rol en omvang van de sector, alsmede de concentratie binnen de sector aan bod komen. Hiermee wordt de context geschetst waarbinnen de transacties met betaalkaarten plaatsvinden. Hoofdstuk 3 legt de focus op betaalkaartdiensten. De verhoging van tarieven voor transacties met een betaalkaart wordt hier uitgebreid besproken, inclusief de internationale en juridische context. Tot slot bevat hoofdstuk 4 de aanbevelingen van de AFTA voortvloeiend uit haar analyse.

2 MARKTSTRUCTUUR VAN DE BANCAIRE SECTOR OP ARUBA

2.1 DE ROL VAN BANKEN

Commerciële banken vervullen een belangrijke rol in de economie. Als financiële intermediairs, dragen ze bij aan het verlagen van risico⁸ en onzekerheid, wat tot lagere kapitaalkosten leidt. Lagere kapitaalkosten stimuleren op hun beurt investeringen en leveren een bijdrage aan een betere levensstandaard. Daarnaast vergemakkelijken commerciële banken via hun betaaldiensten betalingen voor goederen en diensten, alsmede investeringen⁹.

Vanwege de cruciale rol van banken en de risico's die de sector met zich meebrengt, waaronder kredietrisico, liquiditeitsrisico en systemisch risico, wordt de bankensector gekenmerkt door strenge regulering. Deze regulering dient ter waarborging van onmisbare dienstverlening, het creëren van vertrouwen en de bescherming van spaarders¹⁰, en omvat onder meer vergunningsstelsels, kapitaalvereisten en rapportage-eisen.¹¹

⁸ Voorbeeld: Een consument die geld beschikbaar heeft om te sparen zou zonder commerciële banken beperkt zijn in zijn/haar vermogen om beleggingen te verspreiden over een breed scala aan ondernemingen. Elke consument zou een relatief grote risico (op bijvoorbeeld wanbetaling) moeten nemen dat kan leiden tot het verlies van (een groot deel van) zijn/haar spaargeld. Hoge rentes zouden nodig zijn om een consument er toe te bewegen zulke grote risico's te nemen. Omdat de rente een onderdeel is van kapitaalkosten, dragen hoge rentes bij aan hoge kapitaalkosten.

⁹ Greenspan, A. (1989). Commercial Banks and the Central Bank in a Market Economy. *Economic Review-Federal Reserve Bank of Kansas City*, 74(9), 3.

¹⁰ Europese Centrale Bank. (2018). Waarom toezicht houden op commerciële banken? [Waarom toezicht houden op commerciële banken?](#)

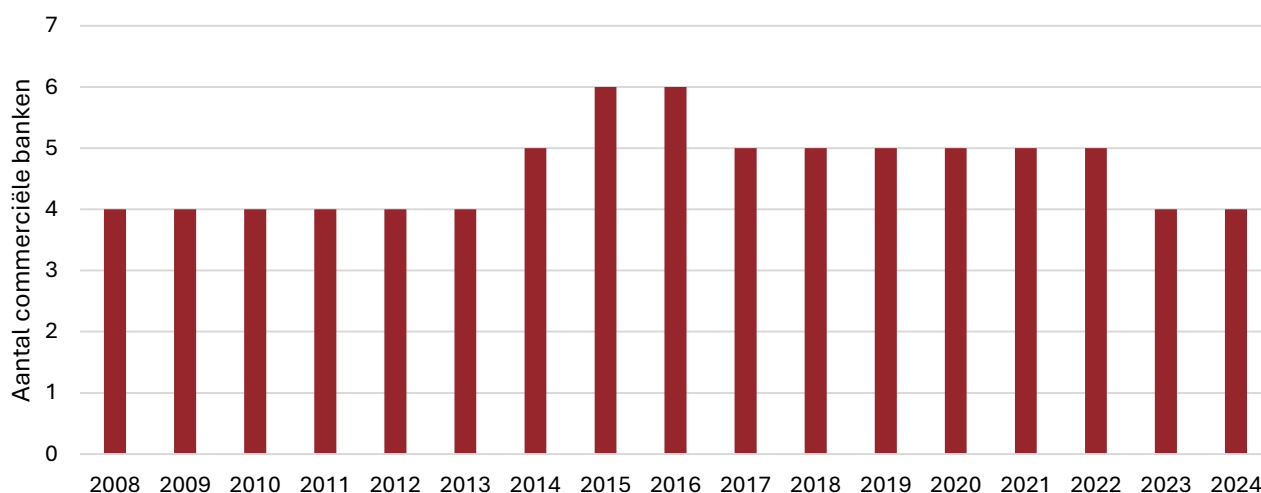
¹¹ zie o.a. Landsverordening toezicht kredietwezen, AB 1009, no. 16; Basel Committee on Banking Supervision. (2017). [Basel III: Finalising post-crisis reforms](#). Bank for International Settlements.

2.2 OMVANG VAN DE ARUBAANSE COMMERCIËLE BANKENSECTOR

De Arubaanse commerciële bankensector telt momenteel vier banken: Aruba Bank N.V. (AB), Banco di Caribe (Aruba) N.V. (BDC), Caribbean Mercantile Bank N.V. (CMB) en RBC Royal Bank (Aruba) N.V. (RBC)¹².

Het aantal commerciële banken op Aruba is over de tijd heen stabiel gebleven, ondanks de korte aanwezigheid van twee banken die in 2014 en 2015 een vergunning van de CBA verkregen om tot de markt toe te treden (**Figuur 1**). FirstCaribbean International Bank (Cayman) Limited (FCIB), ontving op 19 september 2014 een vergunning als bedoeld in artikel 4 van de Landsverordening toezicht kredietwezen van de CBA om actief te zijn op de Arubaanse markt¹³. Deze vergunning werd met ingang van 8 december 2023 ingetrokken, nadat de bank haar activa en passiva op 25 februari 2022 aan AB verkocht¹⁴. De internationale bank BBA Bank N.V. ontving op 27 augustus 2015 een vergunning om op de Arubaanse markt te opereren, maar besloot in april 2016 haar activiteiten te beëindigen en een vrijwillig liquidatieproces te starten¹⁵.

Figuur 1. Commerciële banken met een vergunning van de CBA, 2008 - 2024

Bron: CBA.

De totale activa van de commerciële banken in Aruba zijn sinds de Status Aparte gegroeid (**Figuur 2**). In 2024 bereikte de omvang¹⁶ van de Arubaanse commerciële bankensector Afl. 7.809,3 miljoen, wat 4,1% groter was dan het geraamde bruto binnenlands product (bbp) van Aruba voor dat jaar¹⁷. In 2020 was er een aanzienlijke toename waarneembaar in de relatieve omvang van de sector (**Figuur 3**). De relatieve omvang van de sector bedroeg 141,7% van het bbp, als gevolg van een sterke daling in het bbp door verminderde toerismeactiviteiten als gevolg van COVID-19, gecombineerd met een stijging in het totale activa van de commerciële banken. Ondanks de aanhoudende groei van de totale activa van de bankensector in 2021 en 2022, heeft een versnelde economische expansie - voortvloeiend uit het krachtige herstel van toeristische activiteiten - geleid tot een afname van de

¹² CBA. (n.d.). Lijst van financiële instellingen onder toezicht van de CBA: [Financial Institutions under Supervision of the Central Bank - Centrale Bank van Aruba](#) (augustus 2025).

¹³ CBA. (2016). Financial Sector Supervision Report 2015: [Microsoft Word - Financial Sector Supervision Report 2015 FINAL](#).

¹⁴ CBA. (2024). Financial Sector Supervision Report 2023: [readBlob.do](#).

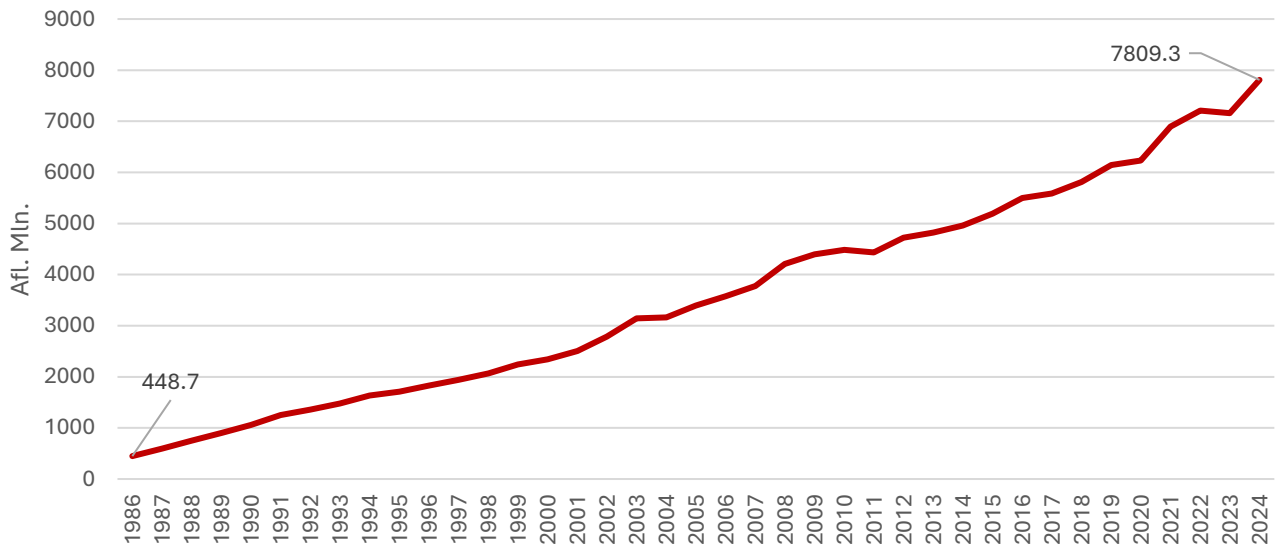
¹⁵ CBA (2016). Financial Sector Supervision Report 2015: [Microsoft Word - Financial Sector Supervision Report 2015 FINAL](#).

¹⁶ Gemeten op basis van de totale activa.

¹⁷ CBA. (2025). Annual Statistical Digest 2024: [readBlob.do](#)

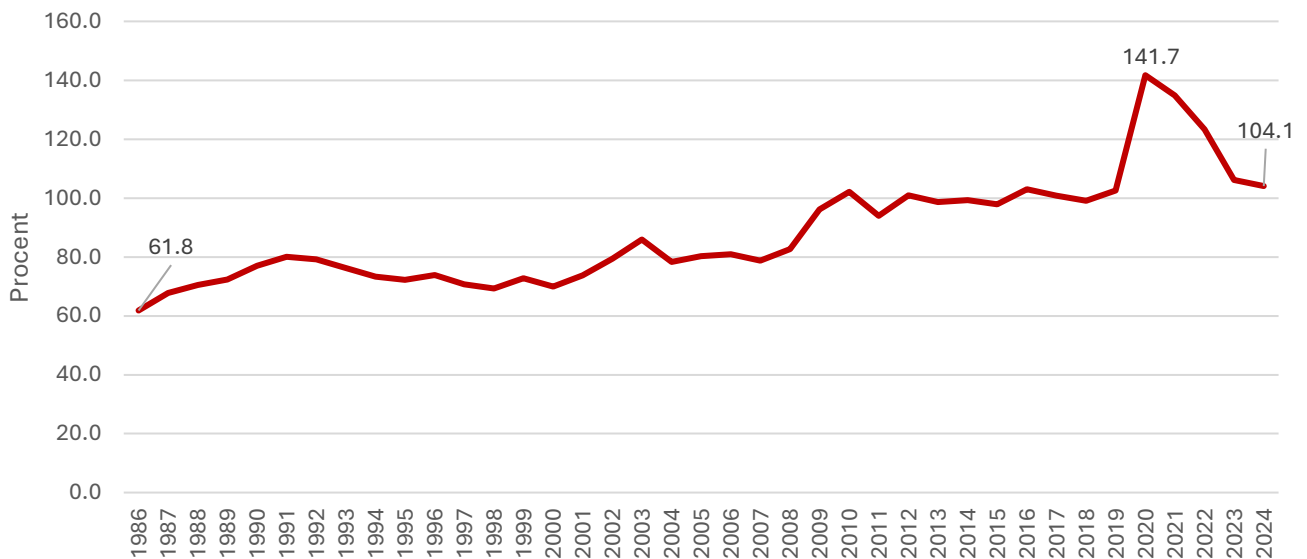
relatieve omvang van de sector. Deze ontwikkeling heeft de sectoromvang teruggebracht naar niveaus die vergelijkbaar zijn met de periode vóór de COVID-19-pandemie.

Figuur 2. Totale activa van de Arubaanse commerciële bankensector, 1986-2024

Bron: CBA.

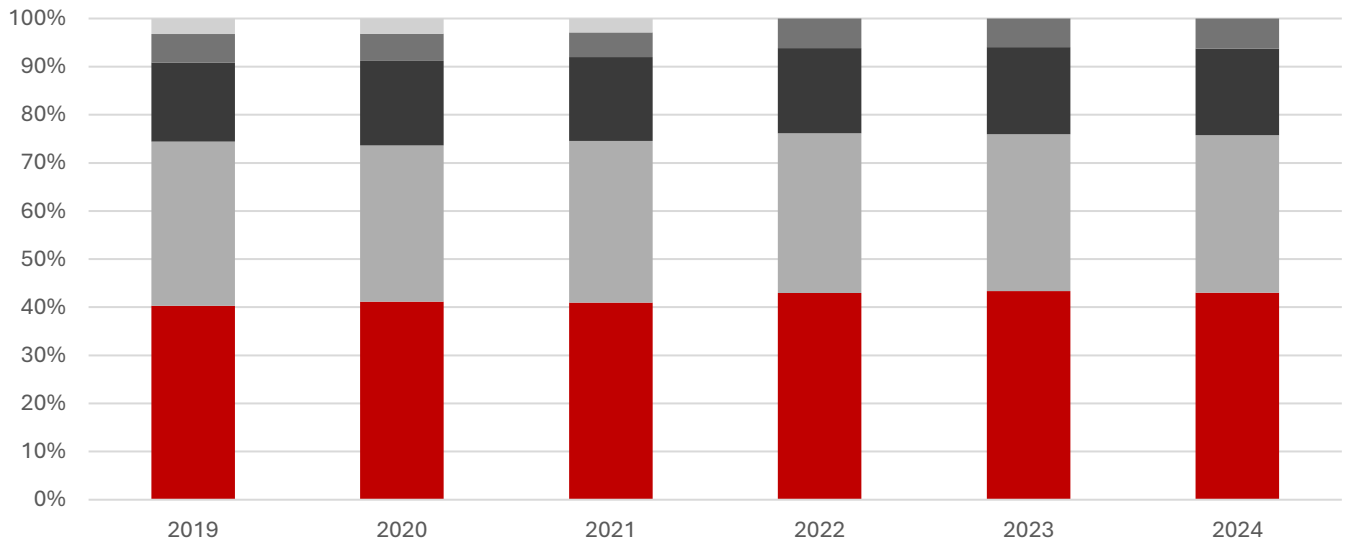
Figuur 3. Relatieve omvang van de Arubaanse commerciële bankensector ten opzichte van de economie, 1986-2024

Bron: CBA, Centraal Bureau voor de Statistiek Aruba (CBS).

De verdeling van de totale activa van de sector over de commerciële banken is gedurende de periode 2019 - 2024 relatief stabiel gebleven. Twee banken waren gedurende deze periode gezamenlijk in het bezit van ongeveer 75% van de totale activa (**Figuur 4**).

**Figuur 4. Marktaandelen van de commerciële banken op Aruba
(gemeten op basis van totale activa), 2019 - 2024**

Bron: Berekening van de AFTA. Totale activa van de Arubaanse commerciële bankensector (CBA). Totale activa van de individuele banken (AB¹⁸, BDC¹⁹, CMB²⁰). Voor de jaren 2019 – 2021 is een raming voor FCIB inbegrepen op basis van de waarde van de activa per 31 oktober 2021²¹. Het marktaandeel van RBC is als restpost berekend, aangezien de verslagperiode van de financiële verslaggeving²² van de bank (boekjaar eindigend op 31 oktober) afwijkt van die van de rest van de sector (boekjaar eindigend op 31 december).

2.3 CONCURRENTIE BINNEN DE ARUBAANSE COMMERCIELE BANKENSECTOR

Om de concurrentiekracht en eventuele marktmacht van ondernemingen te beoordelen, dient onderscheid te worden gemaakt tussen de verschillende markten waarop de ondernemingen (in casu, de banken) actief zijn. De relevante markten dienen te worden afgebakend.²³ Deze kennen een productdimensie en een geografische dimensie. De productmarkt omvat alle producten die door afnemers in voldoende mate als onderling verwisselbaar of substitueerbaar worden beschouwd, op basis van kenmerken van producten, hun prijzen en het gebruik waarvoor zij zijn bestemd. De relevante geografische markt is het gebied waarbinnen de ondernemingen producten leveren of afnemen, en waarbinnen mededingingsvoorwaarden voldoende homogeen zijn.

Tabel 1 laat zien dat de vier commerciële banken een breed en soortgelijk aanbod aan producten bieden. De banken zijn actief op verschillende relevante markten, die in mededingingsrechtelijke analyses doorgaans worden onderscheiden in retail bankdiensten, zakelijke bankdiensten en betaalkaartsystemen. Retail bankdiensten omvatten onder andere: de markt voor betaalrekeningen, spaardeposito's, termijndeposito's, consumentenkrediet (waaronder ook persoonlijke leningen en autoleningen), alsmede hypothecaire woonkredieten aan particulieren. Zakelijke bankdiensten zijn gericht op ondernemingen en omvatten: kredietleningen aan het midden- en kleinbedrijf (MKB) en aan grote ondernemingen.

¹⁸ AB Annual Reports 2020 – 2024: [Annual Report](#).

¹⁹ BDC Financial Statements 2020 – 2024: [About us - Banco di Caribe](#).

²⁰ CMB Financial Statements 2020 – 2024: [Consolidated Financial Highlights - Caribbean Mercantile Bank](#).

²¹ FCIB Annual Report 2022: [cibc-fcib-group-ar-2022.pdf](#)

²² RBC's Summary Financial Statements October 31, 2024: [ar-summary-financial-statements.pdf](#).

²³ Europese Commissie. (2024). *Bekendmaking van de Commissie betreffende de afbakening van de relevante markt ten behoeve van het mededingingsrecht van de Unie*. Publicatieblad Nr. C2024/1645.

In het kader van betaalkaartsystemen is er sprake van verschillende diensten: debitcarduitgifte (issuing), debitcardacceptatie (acquiring), creditcarduitgifte (issuing) en creditcardacceptatie (acquiring).²⁴

Binnen verschillende relevante markten bieden de meeste banken meerdere variaties van één product aan, zoals persoonlijke betaalrekeningen voor studenten vs. gepensioneerden, en standaard- vs. premiumversies van verschillende betaalkaarten. Productdifferentiatie, zoals variaties voor specifieke klantgroepen en digitalisering, speelt een steeds grotere rol in concurrentie en markttoetreding.

Tabel 1. Overzicht van producten aangeboden door de Arubaanse commerciële bankensector

Product:	AB	BDC	CMB	RBC
Persoonlijke betaalrekeningen	Ja	Ja	Ja	Ja
Zakelijke betaalrekeningen	Ja	Ja	Ja	Ja
Spaarrekeningen	Ja	Ja	Ja	Ja
Termijndeposito's	Ja	Ja	Ja	Ja
Persoonlijke leningen	Ja	Ja	Ja	Ja
Autoleningen	Ja	Ja	Ja	Ja
Hypotheken	Ja	Ja	Ja	Ja
Zakelijke leningen	Ja	Ja	Ja	Ja
Debitcards	Ja	Ja	Ja	Ja
Creditcards	Ja	Ja	Ja	Ja
Prepaidkaarten	Nee	Ja	Ja	Nee
Internetbankieren	Ja	Ja	Ja	Ja

Bron: Websites Arubaanse commerciële banken.

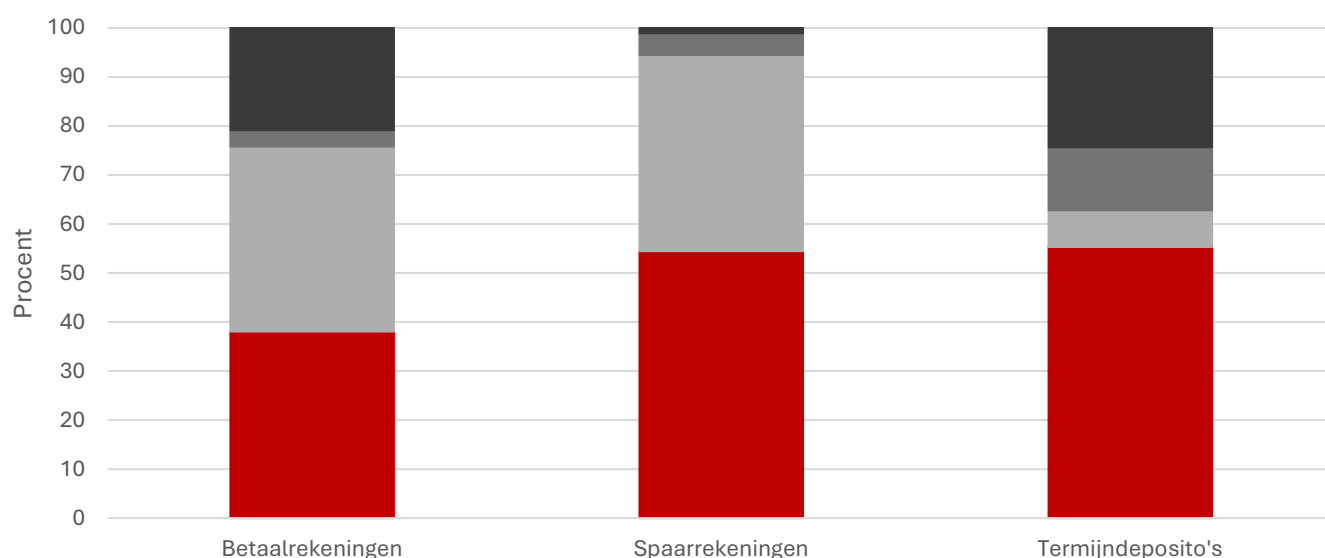
Marktaandeelen en de graad van concentratie binnen een markt bieden bruikbare aanwijzingen met betrekking tot de marktstructuur en de mededinging.²⁵ Op basis van beschikbare informatie uit de jaarcijfers van de commerciële banken en statistieken gepubliceerd door de CBA, onderscheiden we in dit rapport de concurrentie binnen 3 productmarkten in de Arubaanse commerciële bankensector: betaalrekeningen, spaarrekeningen en termijndeposito's.

Figuur 5 maakt het zichtbaar dat de mate van concurrentie binnen de commerciële bankensector per productmarkt kan verschillen. Hierbij lijkt er in de markten voor spaarrekeningen en termijndeposito's sprake te zijn van een onderneming die op weg is naar een marktaandeel van 60% in de respectieve markten. Ingevolge artikel 2.7, derde lid, van de Mededingingsverordening heeft een onderneming, die op de relevante markt een marktaandeel heeft van 60% of meer, een machtspositie. Alhoewel het conform artikel 2.7, tweede lid, van de Mededingingsverordening niet verboden is om een machtspositie te hebben, mogen ondernemingen met een machtspositie hier geen misbruik van maken. De AFTA heeft op grond van de Mededingingsverordening de bevoegdheid om in geval van een machtspositie preventieve maatregelen op te leggen.

²⁴ Deze afbakening van markten is in lijn met de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de EU en vormt het uitgangspunt voor mededingingsrechtelijke analyses van de bankensector; zie EC Besluit BNP Paribas/Fortis, COMP/M.4844, 2007; EC Besluit ING/NN, COMP/M.7841, 2016; EC Besluit Santander/ABN Amro, COMP/M.7633, 2015; EC Besluit RBS/ABN Amro, COMP/M.5486, 2009; EC Besluit Mastercard, COMP/34.579, 2007; EC Besluit Visa International, COMP/29.373, 2001; HvJ EU, zaak C-382/12 P, Mastercard e.a./Commissie, ECLI:EU:C:2014:2201.

²⁵ Zie Europese Commissie (2004). *Richtsnoeren voor de beoordeling van horizontale fusies op grond van de Verordening van de Raad inzake de controle op concentraties van ondernemingen*. Publicatieblad Nr. C, 31, 0005-0018.

Figuur 5. Marktaandelen van de Arubaanse commerciële banken in selecte productmarkten, 2024

Bron: Berekening van de AFTA. Deposito's per productmarkt van de Arubaanse commerciële bankensector (CBA). Deposito's per productmarkt van de individuele banken (AB²⁶, BDC²⁷, CMB²⁸). Het marktaandeel voor RBC is als restpost berekend, aangezien de verslagperiode van de financiële verslaggeving van de bank (boekjaar eindigend op 31 oktober) afwijkt van die van de rest van de sector (boekjaar eindigend op 31 december).

Wanneer er wordt gekeken naar de Herfindahl-Hirschman Index (HHI)²⁹ (**Tabel 2**) - een algemeen aanvaarde maatstaf voor marktconcentratie - wordt voor de geselecteerde markten de volgende HHIs verkregen:

Tabel 2. HHIs voor de markt voor betaalrekeningen, spaarrekeningen en termijndeposito's, 2024

Relevante markt:	HHI
Betalrekeningen	3.478
Spaarrekeningen	3.396
Termijndeposito's	4.751

Bron: Berekening van de AFTA. Voor de gebruikte marktaandelen, zie Figuur 6.

Een HHI van bijna 0 duidt op een sterk gefragmenteerde markt. In zo'n markt bevinden zich veel kleine aanbieders zonder significante marktmacht, waardoor concurrentiedruk in principe hoog is. Een HHI van 10.000 wijst op een zuivere monopolie. In een zuivere monopolie is er maar één aanbieder met significante marktmacht, waardoor concurrentiedruk ontbreekt. Volgens de fusierichtsnoeren voor de beoordeling van horizontale fusies van de Europese Commissie³⁰ is het onwaarschijnlijk dat er mededingingsbezwaren zijn op een markt waar na een fusie de HHI minder dan 1.000 bedraagt. Dit is ook het geval voor een HHI na fusie dat tussen de 1.000 - 2.000 ligt, met een delta³¹ van minder dan 250.

²⁶ Bron: Informatieverzoek AFTA.

²⁷ BDC Financial Statements 2024: [About us - Banco di Caribe](#).

²⁸ CMB Financial Statements 2024: [Consolidated Financial Highlights - Caribbean Mercantile Bank](#).

²⁹ De HHI wordt berekend door de som te nemen van de gekwadrateerde individuele marktaandelen van alle ondernemingen in een markt. De HHI kan variëren van bijna 0 (in een sterk gefragmenteerde markt) tot 10.000 (in een zuivere monopolie).

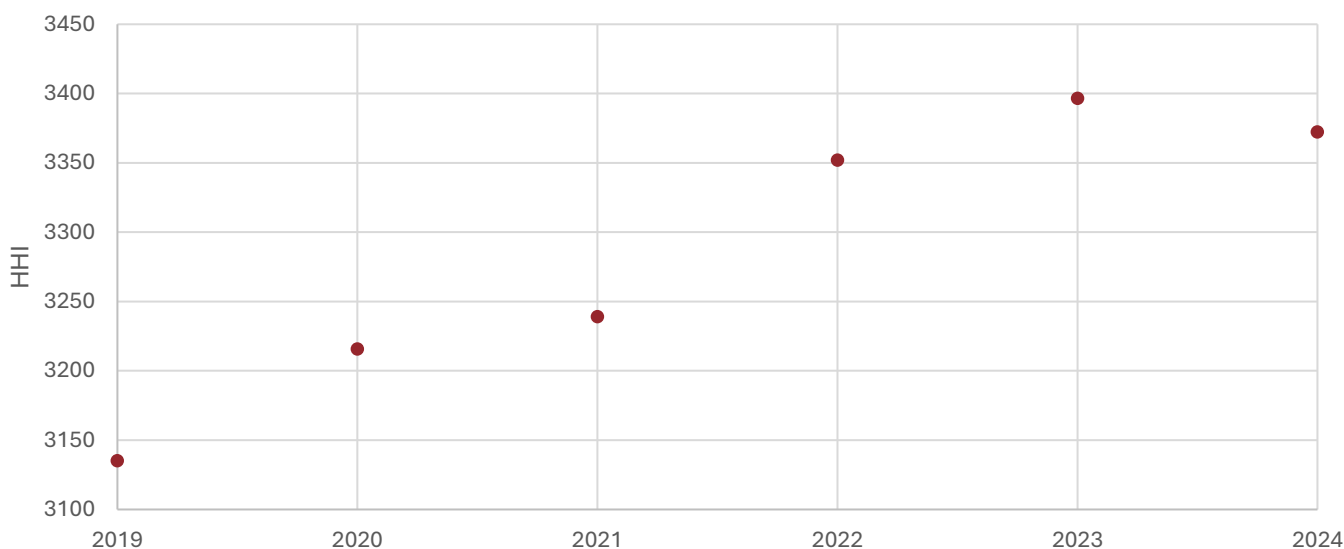
³⁰ Europese Commissie. (2004). *Richtsnoeren voor de beoordeling van horizontale fusies op grond van de Verordening van de Raad inzake de controle op concentraties van ondernemingen*. Publicatieblad Nr. C, 31, 0005-0018.

³¹ Delta verwijst naar de verandering in de HHI door een fusie.

Volgens de fusierichtlijnen voor de beoordeling van horizontale fusies van de Europese Commissie is het evenzeer onwaarschijnlijk dat er mededingingsbezwaren zijn in geval van een fusie met een HHI van meer dan 2.000 en een delta van minder dan 150, tenzij bijzondere omstandigheden zich voordoen, zoals een fusie waarbij een potentiële nieuwkomer of een recente nieuwkomer met een klein marktaandeel betrokken is, er significante wederzijdse participaties tussen de marktdeelnemers bestaan, of een van de fusiepartners reeds vóór de fusie een marktaandeel van 50% of meer heeft.³²

Als we de markt breder beschouwen en de HHI berekenen op basis van marktaandeel in de markt voor klantdeposito's, wordt de mate van concentratie van de Arubaanse commerciële bankensector als geheel zichtbaar. Hierbij wordt ook een HHI van boven de 3.000 verkregen (zie **Figuur 6**). Aan de hand van data over de periode 2019 – 2024, wordt het bovendien duidelijk dat de commerciële bankensector op Aruba in voornoemde periode verder geconcentreerd is geraakt. Dat is te zien aan het verloop van de HHI van 3.135 in 2019 naar 3.372 in 2024.

Figuur 6. HHI van de Arubaanse commerciële bankensector, 2019 - 2024

Bron: Berekening van de AFTA. Totale deposito's van de Arubaanse commerciële bankensector (CBA). Totale deposito's van de individuele banken (AB³³, BDC³⁴, CMB³⁵). Voor de jaren 2019 – 2021 is een raming voor FCIB inbegrepen op basis van de waarde van de deposito's per 31 oktober 2021.³⁶ Het marktaandeel van RBC is als restpost berekend, aangezien de verslagperiode van de financiële verslaggeving³⁷ van de bank (boekjaar eindigend op 31 oktober) afwijkt van die van de rest van de sector (boekjaar eindigend op 31 december).

Internationaal gezien is een dergelijke mate van concentratie niet ongebruikelijk in kleine economieën, maar vraagt wel om alertheid op toetredingsbarrières, innovatie en consumentenbescherming. Omdat geconcentreerde markten een knelpunt in de marktwerking kunnen vertonen, richt de AFTA zich voornamelijk op dit soort markten. In 2026 zal de AFTA ook collectief consumenten beschermen.

³² Voor additionele voorbeelden van bijzondere omstandigheden, zie Europese Commissie (2004). *Richtlijn voor de beoordeling van horizontale fusies op grond van de Verordening van de Raad inzake de controle op concentraties van ondernemingen*. Publicatieblad Nr. C, 31, 0005-0018.

³³ AB Annual Reports 2020 – 2024: [Annual Report](#).

³⁴ BDC Financial Statements 2020 – 2024: [About us - Banco di Caribe](#).

³⁵ CMB Financial Statements 2020 – 2024: [Consolidated Financial Highlights - Caribbean Mercantile Bank](#).

³⁶ FCIB Annual Report 2022: [cibc-fcib-group-ar-2022.pdf](#)

³⁷ RBC's Summary Financial Statements October 31, 2024: [ar-summary-financial-statements.pdf](#).

3 UITGIFTE VAN BETAALKAARTEN EN/OF ACCEPTATIE VAN BETAALTRANSACTIES

3.1 HET BETAALKAARTLANDSCHAP OP ARUBA

Betalen met een betaalkaart is heel gebruikelijk op Aruba. Uit het *Financial Wellbeing of Households* rapport van de CBA³⁸ blijkt dat een grote groep huishoudens over debitcards (72.6%) en creditcards (61.3%) beschikt. Daarnaast geven respondenten van de *Consumer Confidence Survey*³⁹ frequent aan een debitcard te gebruiken (Jaar gemiddelde: 35.8% = soms, 61.3% = frequent, 3.5% = nooit). Bedrijven gaven in de *Isla Innovativo Survey* uit 2018⁴⁰ ook al aan dat klanten vaak kiezen om te betalen met een betaalkaart (Betaalkaart = 50%, contant geld = 27%, combinatie van betaalkaart en contant geld = 23%).

De betaalkaarten die door de Arubaanse commerciële banken worden uitgegeven (zie **Tabel 3**) variëren op basis van meerdere aspecten. Zo worden er onder andere debit- en creditcards uitgegeven, in de lokale valuta (Arubaanse Florin) of Amerikaanse Dollars, die via verschillende betaalsystemen (bijvoorbeeld, Mastercard of Visa) transacties verwerken. Bovendien bestaan er binnen verschillende kaartsoorten een hiërarchie van kaartniveaus, waarbij elk niveau verschillende limieten en voordelen heeft.

Tabel 3. Betaalkaarten die worden uitgegeven door de Arubaanse commerciële banken

Soorten betaalkaarten	AB	BDC	CMB	RBC
AB Aruba Card Credit Card	x			
CMB Florin Card Credit Card			x	
Mastercard Debit Card	x	x	x	
Mastercard Credit Card	x	x	x	
Visa Prepaid Card		x	x	
Visa Debit Card				x
Visa Credit Card	x	x	x	x

Bron: Websites Arubaanse commerciële banken.

Naast het uitgeven van betaalkaarten, zijn de lokale commerciële banken ook actief als ontvanger van betalingen met een betaalkaart. Op Aruba worden verschillende wereldwijde betaalkaartmerken geaccepteerd, waaronder American Express, Diners Club, Discover, Maestro, Mastercard en Visa.

3.2 DE WERKING VAN BETAALKAARTSYSTEMEN

Het gebruik van betaalkaarten voor financiële transacties wordt mogelijk gemaakt door betaalkaartsystemen die door verschillende betaalkaartmaatschappijen beschikbaar worden gesteld. Deze systemen hebben een zogenaamd tweezijdig karakter ("Two-sided market"), waarbij twee verschillende groepen eindgebruikers worden bediend:

- 1) Consumenten (ook wel kaarthouders genoemd): personen die goederen en/of diensten wensen aan te schaffen en daarvoor gebruik maken van een betaalkaart.
- 2) Handelaren (ook wel merchants genoemd): ondernemingen die betalingen voor aangeboden goederen en/of diensten wensen te ontvangen van consumenten die met een betaalkaart betalen.

³⁸ CBA. (2021). *Financial Wellbeing of Households*.

³⁹ CBA. (2025). *Consumer Confidence Survey Report Q4-2024*: [readBlob.do](#)

⁴⁰ CBA. (2018). *Isla Innovativo – State of Innovation Survey Results 2018*: [PowerPoint Presentation](#)

Een betaaltransactie met een betaalkaart kan alleen plaatsvinden wanneer zowel de kaarthouder als de handelaar instemmen met het gebruik van de kaart voor die transactie. Dit tweezijdige karakter betekent dat het succes van een betaalkaartsysteem afhangt van de mate waarin consumenten bereid zijn om met een kaart te betalen én van het aantal handelaren dat kaartbetalingen accepteert.

De Europese Commissie heeft in haar besluiten⁴¹ benadrukt dat betaalkaartsystemen functioneren als platforms die beide groepen met elkaar verbinden. Het is aantrekkelijk voor kaarthouders om een betaalkaart te gebruiken die breed wordt geaccepteerd door handelaren, terwijl het voor handelaren aantrekkelijk is om betaalkaarten te accepteren die door veel kaarthouders worden gebruikt. Hierdoor ontstaat een netwerk-effect, waarbij de waarde van het systeem toeneemt naarmate meer kaarthouders en handelaren deelnemen.

Betaalkaartsystemen opereren volgens twee modellen. In een driepartijenmodel (zie **Figuur 7**) treedt één betaalkaartmaatschappij op als kaartuitgever (issuer), ontvanger van betalingen (acquirer) en beheerder van het betaalkaartsysteem. Voorbeelden van betaalkaartsystemen die volgens het driepartijenmodel functioneren zijn American Express en Discover.

In een vierpartijenmodel (zie **Figuur 8**) komen er meerdere marktpartijen (meestal banken) te pas, die zich kunnen richten op het bedienen van kaarthouders, handelaren of beide.⁴² In het vierpartijenmodel interacteren kaarthouders met issuers in de "uitgevende" markt. De uitgiftedienst is gebaseerd op een contractuele relatie tussen de issuer en de kaarthouder, waarbij de issuer betaalkaarten ter beschikking stelt van de kaarthouder, machtigt tot transacties met terminals of soortgelijke instrumenten en betaling aan de ontvanger kan garanderen voor transacties die conform de regels van het desbetreffende betaalkaartsysteem worden verricht.⁴³ Handelaren bevinden zich in de "ontvangende" markt, waar acquirers namens deze handelaren betalingen met een betaalkaart ontvangen. De ontvangstdienst vormt een keten van verrichtingen, gaande van de initiatie van een op kaarten gebaseerde betaaltransactie tot de overmaking van de geldmiddelen naar de betaalrekening van de handelaar.⁴⁴ Voorbeelden van betaalkaartsystemen die volgens het vierpartijenmodel functioneren zijn Mastercard en Visa.

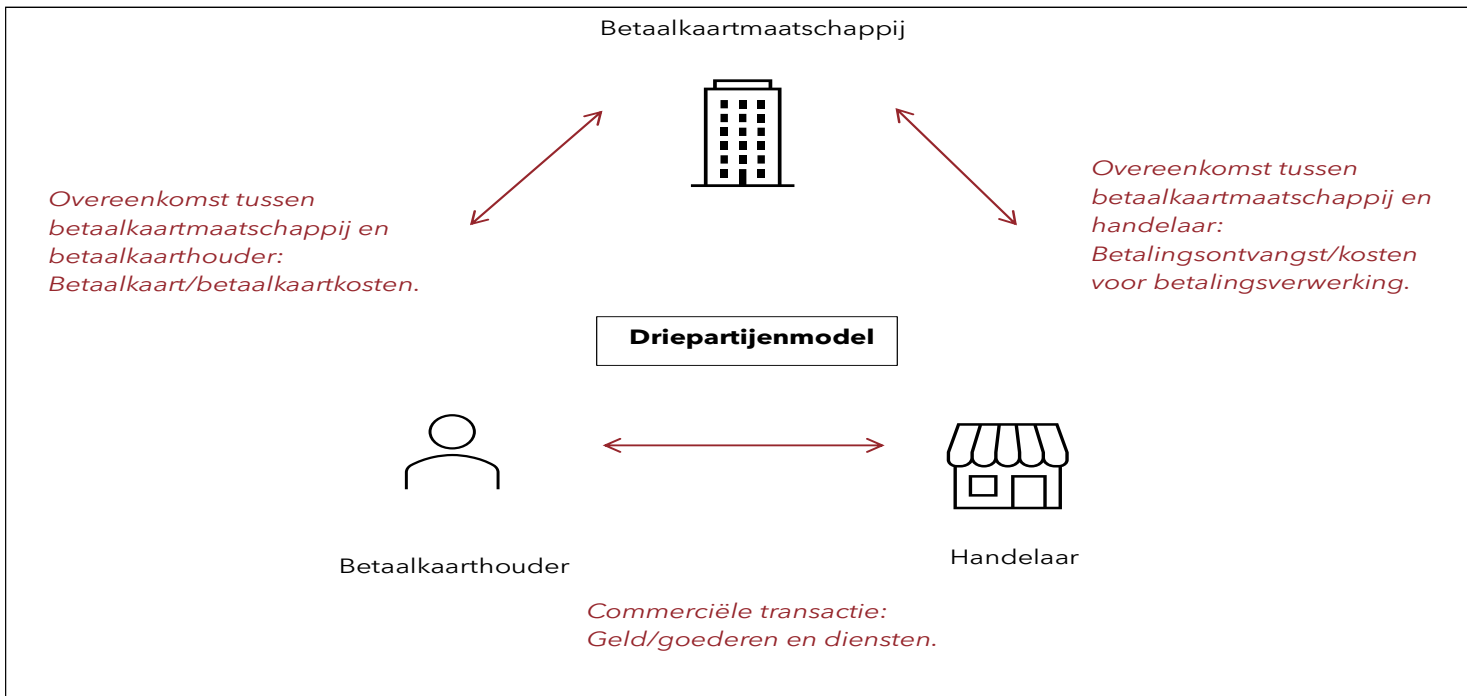
⁴¹ Zie o.a. COMP/34.579 – MasterCard en COMP/29.373 – Visa International.

⁴² Börestam, A., Schmiedel, H. (2011). Interchange Fees in Card Payments, Occasional Paper Series No. 131 / September 2011, European Central Bank.

⁴³ Verordening (EU) 2015/751 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2015 betreffende afwikkelingsvergoedingen voor op kaarten gebaseerde betalingstransacties. (2015). Publicatieblad van de Europese Unie L 123, 1–15.

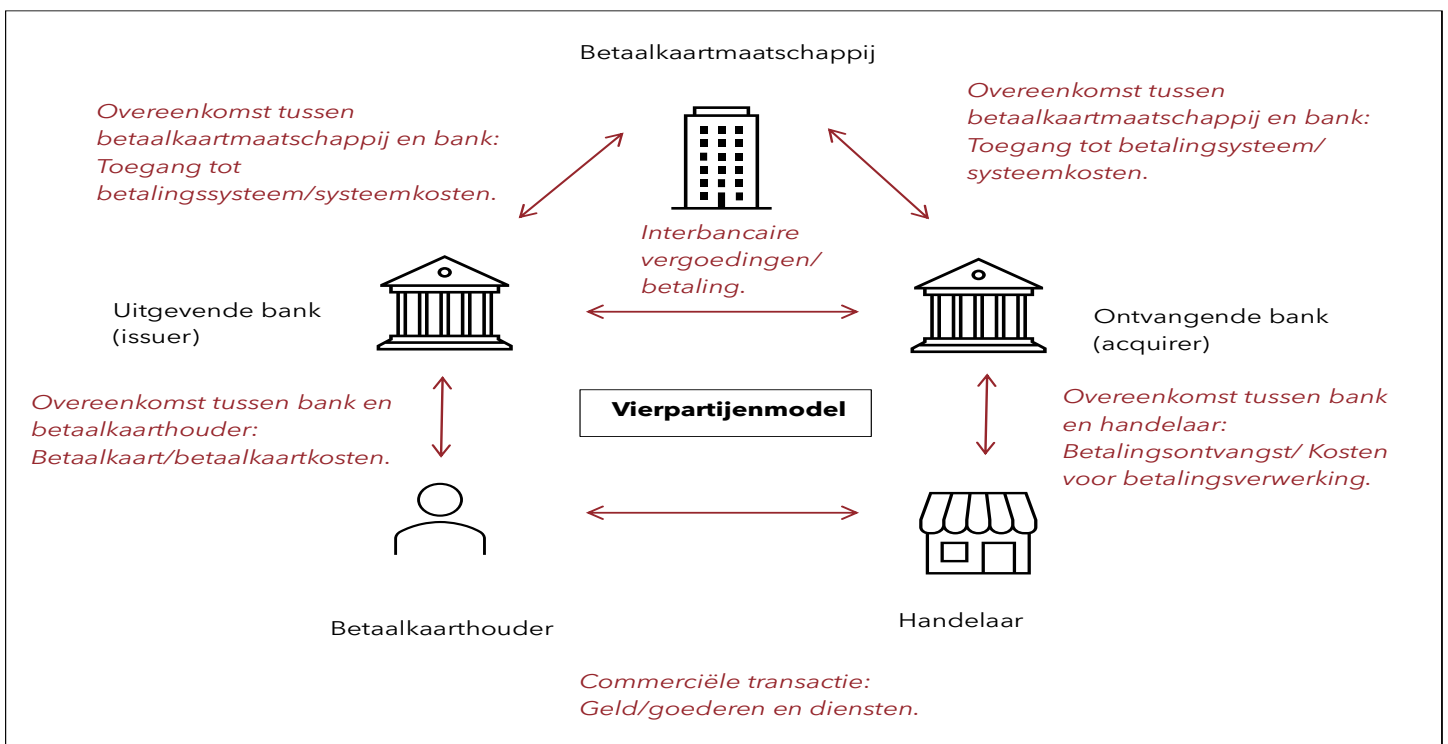
⁴⁴ Verordening (EU) 2015/751 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2015 betreffende afwikkelingsvergoedingen voor op kaarten gebaseerde betalingstransacties. (2015). Publicatieblad van de Europese Unie L 123, 1–15.

Figuur 7. Het driepartijenmodel

Bron: AFTA op basis van Filistrucchi, L., Geradin, D., Van Damme, E., & Affeldt, P. (2014).⁴⁵

Figuur 8. Het vierpartijenmodel.

Bron: AFTA op basis van Europese Commissie (2016).⁴⁶

⁴⁵ Filistrucchi, L., Geradin, D., Van Damme, E., & Affeldt, P. (2014). Market definition in two-sided markets: Theory and practice. *Journal of Competition Law and Economics*, 10(2), 293-339.

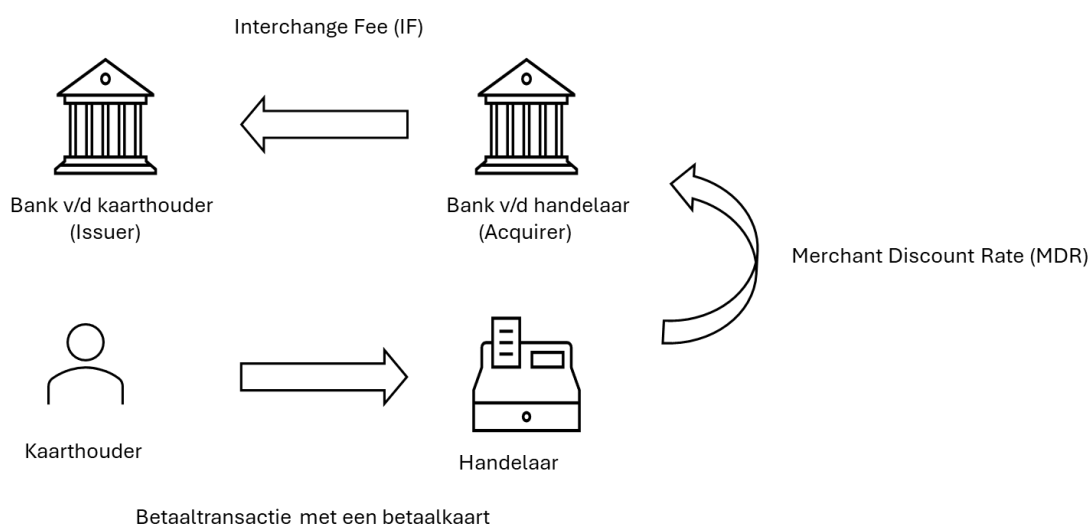
⁴⁶ Europese Commissie. (2016). Antitrust: Regulation on Interchange Fees: [Antitrust: Regulation on Interchange Fees](#).

Betaalkaartmaatschappijen bevorderen de interactie tussen kaarthouders en handelaren door een passende prijsstelling in de uitgevende en ontvangende markt. Hierbij kunnen deze maatschappijen het aantal transacties beïnvloeden door een hogere prijs in rekening te brengen aan één markt in vergelijking tot de andere markt.⁴⁷ Over het algemeen is de prijsstructuur bij transacties met een betaalkaart zodanig vastgesteld dat acquirers en indirect de handelaren een groter deel van de totale kosten dragen dan issuers en indirect de consumenten.⁴⁸

In het vierpartijenmodel betalen de acquiring banken (de banken die betalingen namens handelaren accepteren) via het betaalkaartsysteem een vergoeding aan de issuing banken (de banken die de betaalkaarten uitgeven aan kaarthouders). Deze vergoeding wordt de "Interchange Fee" (IF) genoemd en betreft een percentage van de waarde van de transactie. De acquiring banken berekenen deze IF in beginsel door aan de handelaren via de "Merchant Discount Rate" (MDR)⁴⁹, die de totale kosten voor het accepteren van kaartbetalingen omvat. Zo komen de kosten van de IF uiteindelijk bij de handelaren terecht, wat invloed heeft op hun kostenstructuur en uiteindelijk doorwerkt in de prijzen voor consumenten.

Dus, wanneer een kaarthouder een betaalkaart gebruikt om te betalen voor goederen of diensten, ontvangt de handelaar die de goederen of diensten levert niet het volledige bedrag dat in rekening wordt gebracht bij de kaarthouder. Een deel van het transactiebedrag wordt door de acquirer ingehouden als MDR, waarvan de IF het belangrijkste onderdeel vormt. De IF wordt vervolgens via het betaalkaartsysteem in feite als vergoeding doorbetaald aan de issuer. De IF is dus een interbancaire vergoeding die via het betaalkaartsysteem van de acquirer naar de issuer stroomt (zie **Figuur 9**).⁵⁰

Figuur 9. Directe kosten gerelateerd aan betaaltransacties met een betaalkaart.

Bron: AFTA op basis van Europese Commissie (2016).⁵¹

⁴⁷ Rochet, J., Tirole, J. (2003). Platform Competition in Two-Sided Markets, Journal of the European Economic Association, vol. 1. No 4, pp. 990-1029.

⁴⁸ Börestam, A., Schmiedel, H. (2011). Interchange Fees in Card Payments, Occasional Paper Series No. 131 / September 2011, European Central Bank.

⁴⁹ Alternatieve benaming: "Merchant Service Charge" (MSC).

⁵⁰ Naast bovengenoemde transactiekosten worden bij handelaren ook additionele kosten in rekening gebracht gerelateerd aan de betaalinfrastructuur, zoals de huur van betaalterminals en onderhoudskosten van zakelijke bankrekeningen.

⁵¹ Europese Commissie (2016). Antitrust: Regulation on Interchange Fees: [Antitrust: Regulation on Interchange Fees](#)

Om een cijfermatig voorbeeld van de directe kosten te geven, stel dat een kaarthouder een aankoop doet van Afl. 100,- en kiest om te betalen met een betaalkaart die door de handelaar wordt geaccepteerd, waarbij de MDR = 4% en de IF = 3% van het transactiebedrag is. **Tabel 4** laat de geldstromen zien die kunnen worden waargenomen:

Tabel 4. Cijfermatig voorbeeld van directe kosten gerelateerd aan betaaltransacties met een betaalkaart.

Bedrag:	Marktpartij:	Betaalstroom:
Afl. 100,-	Karthouder	Betaling aan handelaar voor aangeboden goederen en/of diensten.
- Afl. 4,- (MDR)	Bank van de handelaar / acquirer	Kosten die in rekening worden gebracht voor het ontvangen van betalingen met een betaalkaart. Van de Afl. 4,- in rekening gebrachte kosten stroomt Afl. 3,- (IF) van de bank van de handelaar (acquirer) via het betaalkaartsysteem naar de bank van de kaarthouder (issuer).
Afl. 96,-	Handelaar	Ontvangen betaling voor het leveren van goederen en/of diensten aan de kaarthouder.

Bron: AFTA.

Karthouders betalen overigens ook een vergoeding aan de issuer, meestal in de vorm van een vaste maandelijkse of jaarlijkse vergoeding.⁵² Tegelijkertijd ontvangen kaarthouders soms ook kortingen en loyaliteitsbeloningen van de issuer.⁵³

3.3 RECENTE ONTWIKKELING BINNEN HET BETAALKAARTLANDSCHAP

Een belangrijke ontwikkeling in het betaalkaartlandschap betreft het stopzetten van betaalkaart Maestro door onderneming Mastercard per 1 juli 2023.⁵⁴ Volgens Mastercard kan de Maestro-betaalkaart niet meer volledig voldoen aan de veranderende behoeften richting steeds meer digitale betalingen. Als opvolger biedt Mastercard de Mastercard Debit aan. Mastercard beschouwt Mastercard Debit als een upgrade van Maestro. De Mastercard Debit beschikt over alle functionaliteiten van de Maestro, maar biedt volgens Mastercard bredere wereldwijde acceptatie, is geschikt voor online betalingen en biedt extra beveiligingsfuncties.

De uitfasering van Maestro en de overgang naar Mastercard Debit verloopt geleidelijk. Maestro betaalkaarten blijven na 1 juli 2023 bruikbaar tot aan hun vervaldatum. Na het bereiken van hun vervaldatum worden ze automatisch vervangen door een Mastercard Debit. Voor Maestro betaalpassen

⁵² Börestam, A., Schmiedel, H. (2011). Interchange Fees in Card Payments, Occasional Paper Series No. 131 / September 2011, European Central Bank.

⁵³ European Commission Competition DG. (2006). Sector Inquiry under Article 17 Regulation 1/2003 on retail banking – Interim Report 1 Payment Cards.

⁵⁴ Onderneming Visa is per 1 juli 2023 ook gestopt met V Pay, en is per die datum overgestapt naar Visa Debit.

die vóór 1 juli 2023 zijn verlopen, hadden banken de keuze om deze te vervangen door een nieuwe Maestro-betaalkaart of om direct over te stappen op Mastercard Debit.

Met betrekking tot de prijsstelling van Maestro's opvolger, geeft Mastercard te kennen dat de prijs van de Mastercard Debit voor de kaarthouder door de issuer wordt bepaald. Omdat Mastercard ook geen directe relatie met handelaren heeft, worden de kosten voor acceptatie van Mastercard Debit bepaald door de acquirer.

Door de uitfasering van Maestro zijn de commerciële banken op Aruba overgestapt op het uitgeven van Mastercard Debit of Visa Debit. Met deze uitfasering is een stijging waargenomen in de gemiddelde MDR die aan handelaren in rekening wordt gebracht voor het ontvangen van een betaling met een betaalkaart (zie **Tabel 5**). Met name bij interbancaire transacties met een lokaal uitgegeven debitcard is de stijging opvallend.

Tabel 5. Ontwikkeling gemiddelde MDR voor verschillende type betaalkaarttransacties op Aruba.

Type betaling met een betaalkaart	Gemiddelde MDR Maestro	Gemiddelde MDR Mastercard/ Visa Debit	Procentuele stijging gemiddelde MDR voor debitcard transacties
'On-us' transacties debitcard	1.05%	1.05%	0,0%
Interbancaire transacties lokale debitcard	1.30%	1.98%	52,3%
Transacties internationale debitcard	3.01%	3.05%	1,3%
Transacties creditcard	3.43%	3.47%	1,2%

Bron: Informatieverzoek AFTA aan de Arubaanse commerciële banken.

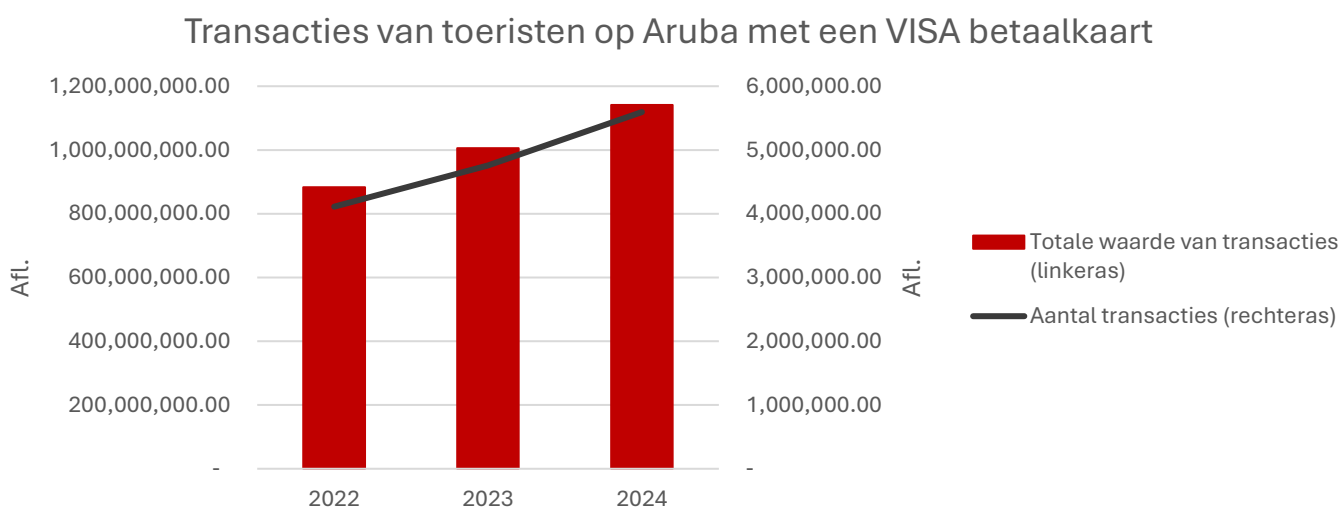
Daarnaast valt op dat, hoewel de relatieve stijging van de MDR bij betalingen met een internationaal uitgegeven betaalkaart minder hoog is dan bij lokaal uitgegeven betaalkaarten, het niveau van de MDR bij eerstgenoemde kaarten veel hoger ligt dan bij de lokaal uitgegeven kaarten. Dit is relevant, omdat het gebruik van internationaal uitgegeven betaalkaarten tot verhoogde kosten voor handelaren op Aruba leidt. Sinds 2014, (met uitzondering van de COVID-19 jaren 2020 en 2021) komen er jaarlijks meer dan 1 miljoen toeristen naar Aruba (met een eigen bevolking van ongeveer 108.423⁵⁵), die gebruik maken van hun betaalkaarten bij verschillende handelaren op het eiland. Van alle transacties met betaalkaarten op Aruba vindt het grootste deel plaats door buitenlandse kaarthouders (veelal toeristen) die met in buitenland uitgegeven kaarten (debitcards of creditcards) betalen. Dit betekent dat de Arubaanse commerciële banken bij transacties met betaalkaarten in de meeste gevallen als acquirer optreden en daarmee een IF betalen aan buitenlandse issuers.⁵⁶

⁵⁵ CBS: [The development of the population of Aruba – Central Bureau of Statistics](#)

⁵⁶ Dit volgt uit de informatieverzoeken van de AFTA aan de Arubaanse commerciële banken.

Om het effect van betalingen met een internationaal uitgegeven betaalkaart te illustreren worden transacties van toeristen die gedurende 2022 - 2024 een VISA⁵⁷ betaalkaart hebben gebruikt om op Aruba te betalen gepresenteerd. **Figuur10** laat een stijgende trend zien in de waarde en volume⁵⁸ van transacties. Gedurende voornoemde periode verwerkte alleen het VISA betaalkaartsysteem al circa Afl. 1.010,0 miljoen per jaar aan internationaal uitgegeven betaalkaarten die op Aruba werden gebruikt. Een ruwe schatting van de jaarlijkse MDR kosten die gepaard gaan met voornoemde VISA transacties, op basis van de gemiddelde MDR voor internationaal uitgegeven debitcards of creditcards komt uit op Afl. 30,8 miljoen - Afl. 35,0 miljoen, met een totaal aan IF van Afl. 19,6 miljoen - Afl. 22,2 miljoen die naar buitenlandse issuers stroomt.

Figuur 10. VISA transacties van toeristen op Aruba, 2022 - 2024

Bron: Visa, Aruba Tourism Authority (ATA).⁵⁹

3.4 INTERCHANGE FEES

IFs behoeven speciale aandacht vanwege de impact die ze hebben op handelaren en consumenten. Via de IFs belonen betaalkaartmaatschappijen de issuers voor het aanbieden van hun kaarten aan consumenten. Want issuers ontvangen bij elke transactie met een door hun uitgegeven betaalkaart de IFs behorende bij het betaalkaartsysteem van de betaalkaartmaatschappij.

MIFs zijn mededingingsbeperkend en leiden tot hoge kosten

MIFs zijn "default IFs", die gelden indien acquirers en issuers niet bilateraal een bepaalde vergoeding vaststellen. De MIFs worden door de betaalkaartmaatschappijen vastgesteld en worden de facto door alle deelnemers (acquirers en issuers) binnen het betaalkaartsysteem gevolgd. MIFs kunnen worden gezien als een vorm van een gezamenlijke vaststelling van prijzen en hebben een concurrentiebeperkende werking. MIFs beperken, met name, de concurrentie tussen de acquirers, en leiden er toe dat feitelijk een bodemtarief wordt ingesteld voor de MDRs, aangezien acquirers de MIFs doorberekenen in de MDRs.

⁵⁷ De AFTA beschikte op het moment van schrijven niet over de gegevens met betrekking tot Mastercard transacties.

⁵⁸ Aantal transacties is geraamd door het totale waarde van transacties te delen door de gemiddelde transactiewaarde.

⁵⁹ ATA monthly reports - March 2023, May 2024, January 2025: <https://www.ata.aw/knowledge-base>

Handelaren kunnen door het bestaan van MIFs onvoldoende druk uitoefenen op de acquirers tijdens de onderhandelingen over de MDRs. MIFs vormen het voornaamste onderdeel van de MDR.⁶⁰

De betaalkaartmaatschappijen geven aan dat MIFs bijdragen aan het maximaliseren van de waarde van elektronische betalingen voor alle belanghebbenden.⁶¹ Ze argumenteren dat zonder MIFs het voor banken moeilijk zou zijn om de kosten te dekken die gepaard gaan met het aanbieden van kaartdiensten, zoals fraudepreventie, systeemonderhoud en klantenservicecentra.⁶² Daarnaast zouden banken in de afwezigheid van MIFs kunnen stoppen met investeren in innovatie en het uitgeven van kaarten of de kosten verhogen die kaarthouders voor betaalkaartdiensten betalen. Door Europese rechters is echter vastgesteld dat MIFs niet objectief noodzakelijk⁶³ zijn voor het functioneren van een betaalkaartsysteem.⁶⁴

Issuers kunnen met een aantal stimulansen (bijvoorbeeld, spaarpunten, kortingen, verzekeringen, enz.) op aansturen dat consumenten gebruikmaken van betaalkaarten. De concurrentie tussen betaalkaartmaatschappijen (zoals Visa en Mastercard) om banken en andere financiële instellingen ervan te overtuigen hun kaarten uit te geven gebeurt onder andere door middel van het bieden van hoge MIFs. Dit maakt het mogelijk dat issuers hogere inkomsten kunnen genereren. De concurrentie tussen betaalkaartmaatschappijen leidt dus tot een stijging van de MIFs in plaats van een daling, hetgeen in strijd is met het gangbare economische principe dat concurrentie in een markteconomie leidt tot prijsverlaging. In dit geval zorgt de concurrentie tussen de betaalkaartmaatschappijen voor een opwaartse druk op de MIFs, wat uiteindelijk resulteert in hogere kosten voor handelaren en consumenten.

Hoge kosten voor consumenten

De MIFs zorgen voor hoge banktarieven en dus hoge kosten voor handelaren op het eiland. Handelaren zullen deze kosten verrekenen in de prijzen waardoor deze stijgen. Hierdoor worden consumenten - ongeacht of ze gebruik maken van een betaalkaart om te betalen - geconfronteerd met hogere prijzen voor goederen en diensten.

Enkele internationale ontwikkelingen

In de Verenigde Staten is de hoogte van IFs gereguleerd in de *Dodd-Frank Act*, waarbij Regulation II - Debit Card Interchange Fees and Routing⁶⁵ (12 CFR Part 235) een specifiek juridisch kader biedt voor transacties met een debitcard. Regulation II, die door de Federal Reserve Board werd uitgevaardigd en in werking trad op 1 oktober 2011, heeft als doel ervoor te zorgen dat IFs redelijk en proportioneel zijn ten opzichte van de kosten die de issuers en financiële dienstverleners maken. Daarnaast heeft Regulation II tot doel het bevorderen van concurrentie. De verordening introduceerde een maximumprijs (fee cap) voor de IF van debitcards van \$0.21 + 0.05% (+\$0.01 optionele fraudepreventie correctie) (zie **Figuur 11**).

⁶⁰ Börestam, A., Schmiedel, H. (2011). Interchange Fees in Card Payments, Occasional Paper Series No. 131 / September 2011, European Central Bank.

⁶¹ Mastercard. (n.d.) Understanding interchange: [Mastercard Interchange Fees and Rates Explained](#)

⁶² Visa. (n.d.) Interchange Fees: [Interchange Fees | Visa](#)

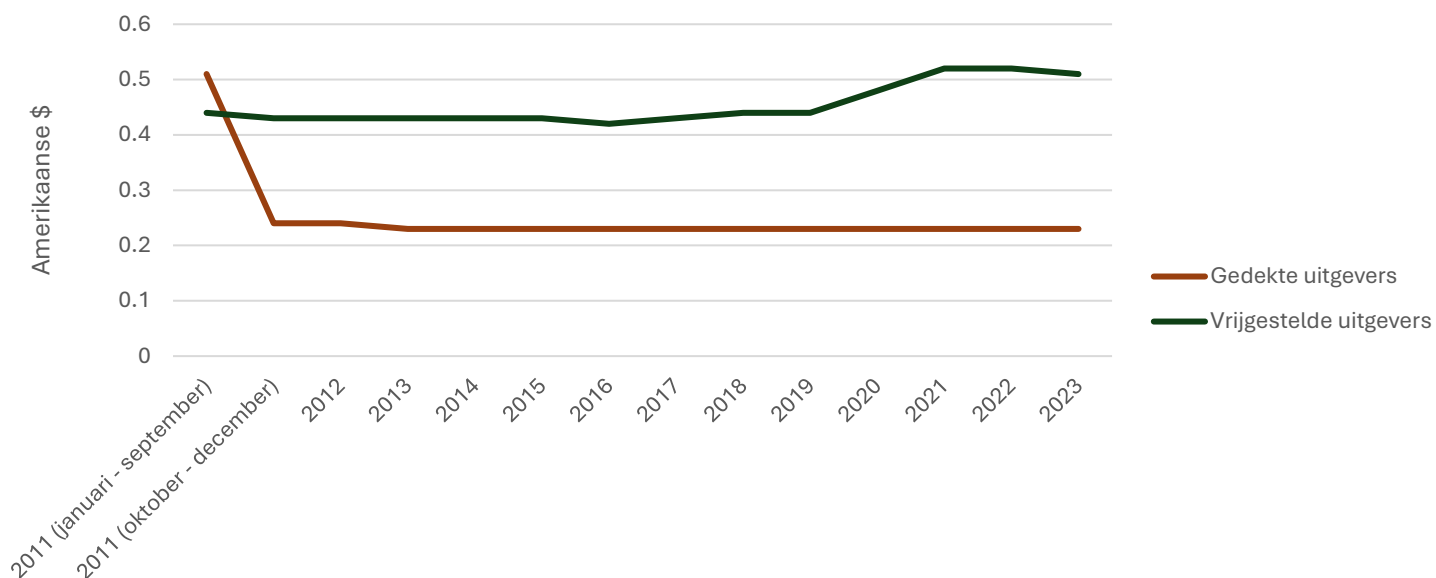
⁶³ Objectief noodzakelijk betekent dat iets aantoonbaar en feitelijk nodig is, los van persoonlijke meningen of belangen. De betreffende noodzaak moet kunnen worden vastgesteld op basis van objectieve criteria.

⁶⁴ HvJ EU, Mastercard (C-382/12 P).

⁶⁵ Regulation II, 76 Fed. Reg. 43466 (July 20, 2011), codified at 12 C.F.R. Part 235. – Debit Card Interchange Fees and Routing: [eCFR :: 12 CFR Part 235 -- Debit Card Interchange Fees and Routing \(Regulation II\)](#)

Deze prijsregulering is juridisch gelegitimeerd door Title X van de Dodd-Frank Act, die de Federal Reserve Board expliciet de bevoegdheid geeft om regels vast te stellen ter bescherming van handelaren en consumenten.⁶⁶ De impact van deze regulering is duidelijk te zien aan de discrepantie tussen de geldende IF voor issuers die onder de verordening vallen en issuers die vrijgesteld zijn.

Figuur 11. Gemiddelde IF per transactie in de Verenigde Staten, 2011 - 2023

Bron: Federal Reserve Board⁶⁷

De Amerikaanse jurisprudentie en literatuur benadrukken dat Regulation II een correctie is op de marktmacht van de grote betaalkaartssystemen en issuers, en dat de proportionaliteitstoets een economisch en juridisch criterium is dat door rechters wordt toegepast bij de beoordeling van IFs.⁶⁸ Recentelijk is in de VS een nieuwe ontwikkeling zichtbaar: volgens het *Wall Street Journal*-artikel van oktober 2025 is een grootschalige schikking aanstaande tussen handelaren en de grote betaalkaartssystemen (Mastercard, Visa) over de hoogte en transparantie van IFs. Deze schikking, die naar verwachting een precedent zal scheppen voor toekomstige onderhandelingen tussen de betaalkaartssystemen en handelaren, is het resultaat van jarenlange procedures in mededingingsrechtzaken en onderhandelingen tussen de betrokken partijen.⁶⁹

Ook in de Europese Unie is de hoogte van IFs gereguleerd, namelijk door middel van de Interchange Fee Regulation (EU) 2015/751 (IFR)⁷⁰. De IFR, die als doel heeft om transparantie en concurrentie in kaartbetalingen te bevorderen, stelt in artikel 3 en 4 een maximum voor IFs.

⁶⁶ Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act, Pub. L. No. 111-203, Title X, §1075.

⁶⁷ Federal Reserve Board. (n.d.). Average Debit Card Interchange Fee by Payment Card Network: [Federal Reserve Board - Regulation II - Average Debit Card Interchange Fee by Payment Card Network](#)

⁶⁸ vgl. NACS v. Board of Governors of the Federal Reserve System, 746 F.3d 474 (D.C. Cir. 2014).

⁶⁹ Wall Street Journal, "Visa, Mastercard Near Settlement With Merchants Over Card Fees", okt. 2025.

⁷⁰ Verordening (EU) 2015/751 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2015 betreffende afwikkelingsvergoedingen voor op kaarten gebaseerde betalingstransacties: [VERORDENING \(EU\) 2015/ 751 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD - van 29 april 2015 - betreffende afwikkelingsvergoedingen voor op kaarten gebaseerde betalingstransacties.](#)

Dit maximum is vastgesteld op basis van de zogenaamde “Merchant Indifference Test”⁷¹ en bedraagt 0,2% voor consumentendebitcards en 0,3% voor consumentencreditcards. Daarnaast legt de IFR een transparantieplichting op aan banken en betaalkaartsystemen richting handelaren en consumenten. De Europese Commissie, het Gerecht in Eerste Aanleg en het Hof van Justitie van de EU hebben in diverse uitspraken bevestigd dat MIFs een mededingingsbeperkende prijsafsprake vormen. Na deze uitspraken is de EU overgegaan tot regulering van de hoogte van IFs.

Nieuw Zeeland kent ook regulering met betrekking tot de hoogte van IFs. De Nieuw-Zeelandse Mededingingscommissie (NZM) introduceerde in november 2022 initiële maximumprijzen op de IFs voor betaaltransacties met Mastercard- en Visabetaalkaarten, door middel van regulering die als doel heeft de kosten voor handelaren te verlagen en transparantie in het betaalsysteem te vergroten. Vanaf 1 december 2025 gelden herziene limieten voor binnenlandse transacties met betaalkaarten, terwijl nieuwe limieten voor in het buitenland uitgegeven betaalkaarten vanaf 1 mei 2026 van kracht worden. Conform de *Retail Payment System Act*⁷² en de *Mastercard and Visa Interchange Fee Network Standard 2025*⁷³ geldt voor binnenlandse transacties een limiet van 0,0% tot 0,6% voor debitcards en 0,3% tot 0,7% voor creditcards. De regulering is het resultaat van uitgebreide marktanalyses en stakeholderconsultaties. Na een periode van marktanalyses en stakeholderconsultaties om de effectiviteit van de maximumprijzen uit 2022 te evalueren, publiceerde de NZM op 17 juli 2025 haar finale beslissing en nieuwe prijsstandaard⁷⁴.

Aruba

Voor Aruba zijn deze internationale ontwikkelingen van groot belang. De jaarlijkse IF-kosten voor de Arubaanse commerciële bankensector (de Arubaanse banken die als acquirer optreden) worden geraamd op \$28 miljoen, oftewel Afl. 50 miljoen, waarvan het merendeel (circa 88%) betrekking heeft op overdrachten naar buitenlandse issuers.⁷⁵ De IF vertegenwoordigt gemiddeld 63,5% van de MDR op Aruba⁷⁶, en bevindt zich op een niveau dat vergelijkbaar is met ongereguleerde markten, maar significant hoger dan in gereguleerde jurisdicties zoals de Europese Unie, de Verenigde Staten en Nieuw-Zeeland.

Tabel 6 maakt de impact van internationale regulering zichtbaar.

⁷¹ Met de “Merchant Indifference Test” wordt volgens de IFR bepaald “welke vergoeding een handelaar zou willen betalen als hij de kosten van het gebruik van betaalkaarten door klanten zou vergelijken met de kosten van niet met een kaart gedane (contante) betalingen (rekening houdend met de vergoeding die aan de accepterende bank moet worden betaald, d.w.z. de handelarenvergoeding (lees: MDR) en de afwikkelingsvergoeding (lees: IF)). Met dergelijke maxima wordt het gebruik van efficiënte betaalinstrumenten in de hand gewerkt, doordat betalen met kaarten die hogere transactievoordelen opleveren, wordt gestimuleerd, terwijl onevenredig hoge handelarenvergoedingen — die verborgen kosten voor andere consumenten met zich brengen — worden voorkomen. Zo niet zouden de handelarenvergoedingen, als gevolg van de collectieve regelingen voor afwikkelingsvergoedingen, buitensporig hoog kunnen worden, omdat handelaren niet snel dure betaalinstrumenten zullen weigeren uit vrees klanten te verliezen. De ervaring heeft aangetoond dat de maxima evenredig zijn omdat zij geen problemen met zich brengen voor de werking van internationale kaartschema's (lees: betaalkaartsystemen) en betalingsdienstverleners. Zij leveren tevens voordelen voor handelaren en consumenten op en bieden rechtszekerheid.” (ov 20 IFR)

⁷² Retail Payment System Act 2022, No 21 (NZ), <https://www.legislation.govt.nz/act/public/2022/0021/latest/whole.html>.

⁷³ Mastercard and Visa Interchange Fee Network Standard 2025, issued by the Commerce Commission under sections 17 and 20(1)(b)(i) of the Retail Payment System Act 2022; [Retail-Payment-System-Mastercard-and-Visa-Interchange-Fee-Network-Standard-2025-Amendment-Consolidation-14-August-2025.pdf](#).

⁷⁴ Commerce Commission New Zealand. (2025). Retail payment system – Interchange Fee Regulation for Mastercard and Visa Networks – Final Decision and Reasons Paper: [Retail-Payment-System-Interchange-fee-regulation-for-Mastercard-and-Visa-networks-Final-Decision-and-Reasons-Paper-17-July-2025.pdf](#)

⁷⁵ Dit volgt uit de informatieverzoeken van de AFTA aan de Arubaanse commerciële banken.

⁷⁶ Conform de informatieverzoeken van de AFTA aan de Arubaanse commerciële banken.

Tabel 6: IFs voor verschillende type betaalkaarttransacties

Land	IF debitcard	IF creditcard	Kanttekening:
Aruba	1.1%	2.0%	Gemiddelde IFs. Ongereguleerd.
Europese Unie	0.2%	0.3%	Gereguleerd. Was voorheen 0.7% voor debitcards en 1.5% voor creditcards.
Verenigde Staten	\$0.21 + 0.05% (+ \$0.01 optionele fraude preventie correctie)	n.v.t.	Gereguleerd. Was voorheen \$0.44/1.12% voor debitcards en 1.8% voor creditcards.
Nieuw Zeeland	Binnenlandse transacties: 0.0% - 0.6% Inkomende grensoverschrijdende transacties: 0.6% - 1.4% ⁷⁷	Binnenlandse transacties: 0.3% - 0.7% Inkomende grensoverschrijdende transacties: 0.7% - 1.5% ⁷⁸	Gereguleerd. Was voorheen max. 0.7% voor debitcards en max. 2.5% voor creditcards.

Bron: Informatieverzoek AFTA aan de Arubaanse commerciële banken; Regulation II – Debit Card Interchange Fees and Routing; Verordening (EU)

2015/751; Commerce Commission New Zealand (2025). Retail payment system – Interchange Fee Regulation for Mastercard and Visa Networks – Final Decision and Reasons Paper: [Retail-Payment-System-Interchange-fee-regulation-for-Mastercard-and-Visa-networks-Final-Decision-and-Reasons-Paper-17-July-2025.pdf](#)

De juridische literatuur en uitspraken van autoriteiten benadrukken dat effectieve regulering van de hoogte van IFs berust op het beginsel van proportionaliteit, transparantie en non-discriminatoire toegang. Zowel *Regulation II* als de *IFR* en de Nieuw-Zeelandse *Payment System Act* hanteren deze beginselen als toetsingskader. Voor toezichthouders zoals de AFTA is het van belang om deze internationale ontwikkelingen te volgen en waar nodig te adviseren om deze over te nemen in regulering op Aruba, bijvoorbeeld door transparantieverplichtingen te verankeren in nationale wetgeving⁷⁹. Dit geldt ook voor de regulering van de hoogte van IFs.

De Amerikaanse, Europese en Nieuw-Zeelandse regulering bieden kansen voor innovatie, zoals het stimuleren van alternatieve betaaldiensten en het benutten van AI voor risicobeheersing. Voor handelaren

⁷⁷ Commerce Commission New Zealand. (2025). Retail payment system – Mastercard and Visa Interchange Fee Network Standard 2025 (Consolidation as at 1 December 2025): [Retail-Payment-System-Mastercard-and-Visa-Interchange-Fee-Network-Standard-2025-Amendment-Consolidation-14-August-2025.pdf](#)

⁷⁸ Commerce Commission New Zealand. (2025). Retail payment system – Mastercard and Visa Interchange Fee Network Standard 2025 (Consolidation as at 1 December 2025): [Retail-Payment-System-Mastercard-and-Visa-Interchange-Fee-Network-Standard-2025-Amendment-Consolidation-14-August-2025.pdf](#)

⁷⁹ Analoog aan Artikel 38 e.v. PSD2 en Artikel 12 IFR.

blijft het cruciaal dat IFs en MDR-tarieven niet disproportioneel stijgen, hetgeen vraagt om een actieve rol van een toezichthouder op de hoogte van de IFs en op de mogelijkheden van markttoegang voor nieuwe spelers, conform de aanbevelingen in hoofdstuk 4 van dit rapport.

3.5 ADDITIONELE ZORGEN BINNEN HET BETAALKAARTLANDSCHAP

Betaalkaarten brengen verschillende kosten voor handelaren, en indirect voor consumenten op Aruba met zich mee, waarbij sommige kaarten duurder zijn dan andere. De door betaalkaartmaatschappijen toegepaste regels en de praktijken van banken zorgen er veelal voor dat handelaren en consumenten zich niet van alle kosten bewust zijn. Op Aruba is de kostenopbouw van de MDR niet bekend bij handelaren⁸⁰.

Dankzij regulering is er voor verschillende regio's en landen (bv. de Europese Unie⁸¹, de Verenigde Staten⁸²) transparantie omtrent de IF. Door het ontbreken van regulering, is dit niet het geval voor het Caribisch gebied⁸³ of Aruba.

Daarnaast beletten bepaalde regels van de betaalkaartmaatschappijen handelaren om uitsluitend minder kostbare betaalkaarten te accepteren of het gebruik daarvan anderszins te stimuleren. Betaalkaartmaatschappijen en vervolgens de banken leggen handelaren in dit verband tal van restricties op, onder meer betreffende de vrijheid van de handelaar om voor de betaling van kleine bedragen bepaalde betaalkaarten te weigeren. De Europese Commissie oordeelde hierbij dat voornoemde restricties, die de handelaren dwingen om alle betaalkaarten van een betaalkaartmaatschappij te accepteren, de onderhandelingsmacht van handelaren ondermijnt en het mededingingsbeperkende effect van de MIFs versterkt.⁸⁴

Ter illustratie:

De door betaalkaartmaatschappijen opgelegde "honor all cards" verplichting op handelaren en acquirers is een tweeledige verplichting. Het onderdeel "honoreren van alle issuers" houdt in dat de handelaar bij eenzelfde categorie betaalkaarten niet tussen verschillende issuers of betaalkaartgebruikers mag discrimineren. Dit is in theorie bedoeld om consumenten gelijk te behandelen.

Echter, is het onderdeel "honoreren van alle producten" - wat inhoudt dat een handelaar alle betaalkaarten van een betaalkaartmaatschappij moet accepteren - door de Europese Commissie⁸⁵ en het Hof van Justitie⁸⁶ als functioneel vergelijkbaar met een koppelverkoop⁸⁷ beoordeeld, omdat de acceptatie van kaarten met lage IFs aan de acceptatie van kaarten met hoge IFs wordt gekoppeld. Dit maakt het onmogelijk voor handelaren om alleen betaalkaarten te accepteren met lage(re) kosten. Het "honoreren van alle producten" leidt tot hogere prijzen voor goederen en diensten voor de consument, aangezien handelaren de hoge betaalkosten verwerken in de prijzen. Daarnaast beperkt deze verplichting de onderhandelingspositie van handelaren: zij kunnen niet zelf bepalen welke kaarten zij accepteren en zijn daardoor gedwongen om ook duurdere kaarttypes te accepteren. Dit vermindert hun mogelijkheid om te onderhandelen over de voorwaarden en kosten van kaartacceptatie, waardoor de concurrentie in de

⁸⁰ Bron: Informatieverzoek AFTA aan de Arubaanse commerciële banken.

⁸¹ [Mastercard Interchange Fee Across Europe | Explore by Location](#)

⁸² [U.S. Region Interchange Bulletin](#)

⁸³ [Mastercard - A Global Technology Company in The Payments Industry](#)

⁸⁴ COMMISSION DECISION OF 19 DECEMBER 2007 COMP/34.S79 MasterCard COMP/36.SI8 EuroCommerce and COMP/38.S80 Commercial Cards, Pb EU (2007), C- [], ov. 505, 509.

⁸⁵ Zaak COMP/34.579 – MasterCard, r.o. 509.

⁸⁶ Zaak C-382/12 P – Mastercard e.a./Commissie, r.o. 172.

⁸⁷ Koppelverkoop is een verkoopstrategie waarbij de verkoper de aankoop van een product afhankelijk maakt van de aankoop van een ander product.

markt wordt beperkt.⁸⁸ In de EU is dit inmiddels gereguleerd via de IFR⁸⁹, die ook transparantie en maximum IFs voorschrijft. De IFR verbiedt in artikel 10 de “honor all cards” verplichting, maar niet de “honor all issuers” verplichting.

3.6 ALTERNATIEVE BETAALDIENSTEN

Richtlijn 2015/2366/EU van het Europees Parlement, oftewel Payment Services Directive 2 (PSD2), die in Nederland is geïmplementeerd in de Wet op het financieel toezicht (Wft) definieert betalingsdiensten⁹⁰ breed. Volgens Artikel 4, derde lid van de PSD2 omvatten deze onder meer het storten en opnemen van contanten op betaalrekeningen, het uitvoeren van betaaltransacties (waaronder automatische afschrijvingen, kaartbetalingen en overmakingen), het uitgeven van betaalinstrumenten, geldtransfers, betaalinitiatiediensten en rekeninginformatiediensten.

Deze brede definitie is relevant in dit paragraaf over alternatieve betaaldiensten, omdat zij niet alleen traditionele bankdiensten omvat, maar ook nieuwe vormen van betaalverkeer zoals digitale wallets, mobiele betaalapps en fintech-oplossingen. Door deze definitie als uitgangspunt te nemen, kan de AFTA bij het beoordelen van alternatieve aanbieders (bijvoorbeeld niet-bancaire betaaldienstverleners) dezelfde criteria hanteren als in de EU. Dit zorgt voor consistentie in regulering en maakt duidelijk dat alternatieve betaaldiensten – zoals initiatie via apps – onder het begrip ‘betaaldiensten’ vallen en dus onder toezicht en compliance moeten worden gebracht.

Op Aruba hebben consumenten toegang tot diverse betaaldiensten⁹¹, die elk gepaard gaan met afzonderlijke kostenstructuren en operationele kenmerken. Naast het gebruik van betaalkaarten, kunnen consumenten bijvoorbeeld contant betalen of gebruik maken van diensten zoals Pay.aw en Sentoo. De door de CBA beheerde betaalinstructuur (I-Pago) biedt tevens de technologie om verdere modernisering van het betaalsysteem mogelijk te maken, waardoor nieuwe betaaldiensten beschikbaar kunnen worden gesteld.

3.6.1 Contante betalingen

Het betalen met contanten houdt in dat men betaalt met fysiek geld: bankbiljetten en munten. Op Aruba is de Arubaanse Florin het wettig betaalmiddel. Daarnaast wordt in de praktijk ook de Amerikaanse Dollar op de meeste plekken geaccepteerd. Door de jaren heen is de hoeveelheid contant geld in omloop toegenomen (zie **Figuur 12**). Deze ontwikkeling duidt op de relevantie van contant geld voor betalingen, alsook op economische groei en inflatie.

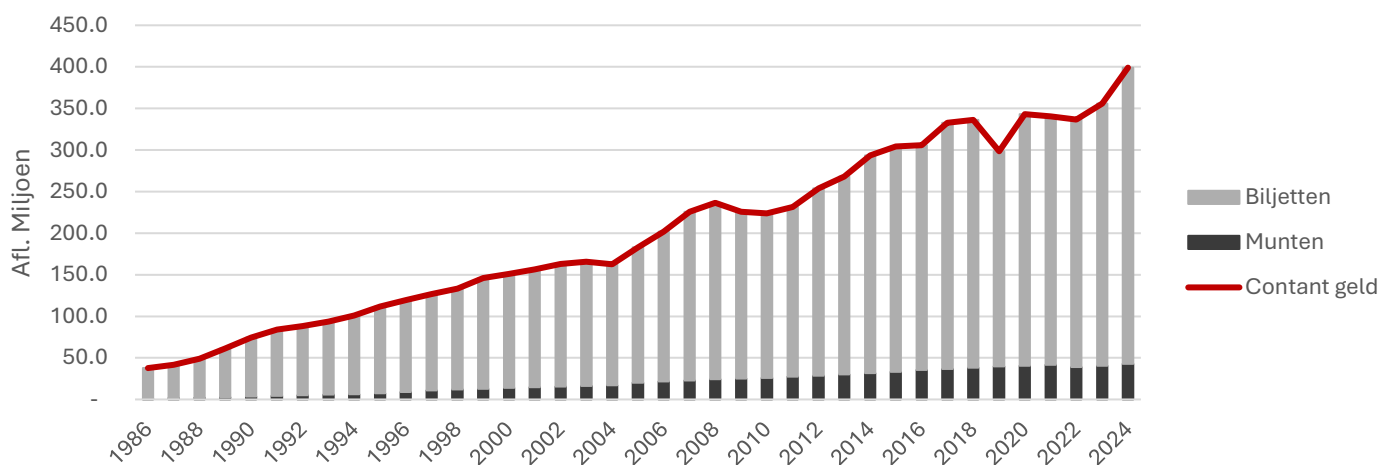
⁸⁸ Europese Commissie. (2007). Samenvatting van de Beschikking van de Commissie van 19 december 2007 inzake een procedure op grond van artikel 81 van het EG-Verdrag en artikel 53 van de EER-overeenkomst (Zaak COMP/34.579 – MasterCard, Zaak COMP/36.518 – EuroCommerce, Zaak COMP/38.580 – Commercial Cards): [EUR-Lex - 52009XC1106\(03\) - EN - EUR-Lex](#).

⁸⁹ Verordening (EU) 2015/751.

⁹⁰ In Aruba is de Landsverordening toezicht op het kredietwezen van kracht. In voornoemde Landsverordening is er geen definitie opgenomen voor betaaldiensten. Om deze reden is aansluiting gezocht bij de PSD2 en de Wft.

⁹¹ De position paper “Enabling Instant Payment Innovations in Aruba” die door de CBA in 2022 werd gepubliceerd, vermeldt de volgende betaalmogelijkheden: contant, online overschrijving (I-Pago), debitcard, creditcard en een lokale mobiele portemonnee-oplossing (Pay.aw) – [Enabling Instant Payment innovations in Aruba](#). Na de publicatie van het rapport, is Sentoo eveneens actief geworden met een nieuwe betaaloplossing.

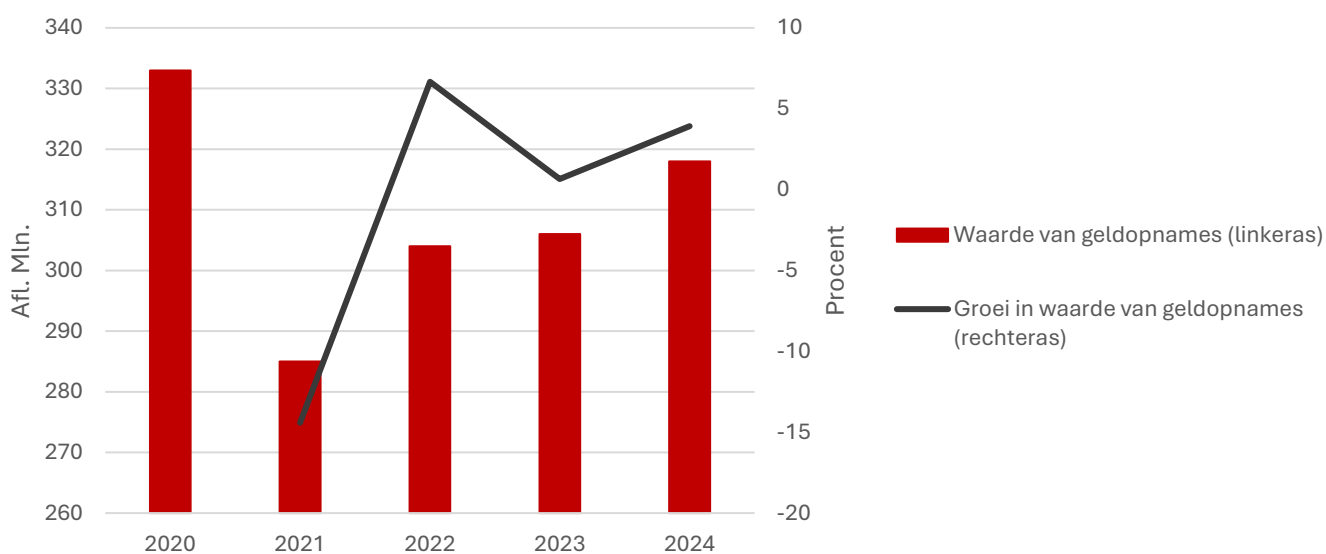
Figuur 12. Contant geld in omloop in Aruba, 1986-2024

Bron: CBA.

Daarnaast wijst de groeiende trend in de hoeveelheid opgenomen geld in Aruba naar een groeiende vraag naar contant geld. **Figuur 13** laat een jaarlijkse stijging in de waarde van geldopnames zien, ondanks een tijdelijke daling in 2021. Er lijkt dus ondanks de opkomst van digitale alternatieven een groeiende vraag naar contant geld voor dagelijkse betalingen te zijn.

Figuur 13. Waarde van geldopnames in Aruba, 2020-2024

Bron: CBA

Voor contante betalingen zijn er geen transactiekosten zoals bij digitale betalingen. Dit betekent echter niet dat er geen kosten verbonden zijn aan het gebruik van contant geld. Kosten voor het verwerken van contante betalingen door handelaren omvatten onder andere administratiekosten, beveiligingskosten,

transportkosten van beveiligd vervoer en stortkosten bij banken. Daarnaast zijn er verhoogde risico's op bijvoorbeeld diefstal en vervalsing.

Voor consumenten zijn er ook kosten aan contant geld verbonden, met name wanneer consumenten contant geld gebruiken in combinatie met een betaalrekening. Deze indirecte kosten voor het gebruik van contant geld (waaronder administratiekosten voor een betaalrekening, opname en stortingskosten bij een bank, alsook kosten voor het vervangen van verloren of beschadigde betaalkaarten) zijn uiteraard niet van toepassing op consumenten die contant geld gebruiken en geen betaalrekening hebben.

3.6.2 Pay.aw

Pay.aw is een betaalplatform dat door SETAR N.V. is ontwikkeld. Pay.aw biedt e-commerce betaalsystemen en digitale portemonnees aan. Via Pay.aw kunnen gebruikers betalen door een QR-code te scannen, geld overmaken en rechtstreeks vanuit de platform bestellingen doen en betalingen verrichten.

Er worden op dit moment geen kosten in rekening gebracht voor persoonlijke Pay.aw-rekeningen. Wel wordt er volgens SETAR N.V. door de bank Afl. 0.25 aan administratiekosten in rekening gebracht wanneer er geld wordt teruggestort van een pay.aw-rekening naar een bankrekening.

Pay.aw functioneert op basis van gelaagde prijzen, waarbij de eerste laag alleen uit transactiekosten bestaat. Hierbij geldt een standaardtarief van iets minder dan 1% per transactie⁹². Voor handelaren die gebruik willen maken van diensten binnen de app van Pay.aw, die met meerdere functionaliteiten komt, gelden er additionele (abonnement)kosten.

3.6.3 Sentoo

Sentoo biedt betaaloplossingen aan. Met de lokale online betaalmethode van Sentoo, kunnen betalingen tussen lokale bankrekeningen plaatsvinden, zonder transactie- en kaartgegevens te moeten opzoeken of invoeren. Bij een betaling, zorgt Sentoo voor een directe link naar de persoonlijke bankwebsite, waar de betaling meteen kan worden bevestigd.

Sentoo brengt geen kosten in rekening aan consumenten, maar laat weten dat er kosten voor online bankieren van toepassing kunnen zijn, afhankelijk van de bank van de consument. Sentoo hanteert verder standaardtarieven die aan handelaren in rekening worden gebracht (zie **Tabel 7**):

⁹² Bron: Gesprek Pay.aw – AFTA.

Tabel 7. Sentoo's standaardtarieven voor handelaren

Betaaloplossing	Tarief	Opmerkingen
Sentoo Standard	1% per succesvolle transactie.	<ul style="list-style-type: none"> • Maximum: US \$1.50 • Liefdadigheidsinstellingen tarief: US \$ 0.10.
Sentoo Pro	+0.25%	
Sentoo Premium	+0.50%	
Sentoo Enterprise	+0.75%	
Sentoo E-commerce plugins/ add-ons	0.75% per succesvolle transactie + Sentoo Standard tarief.	
Sentoo In-store QR code	0.25% per succesvolle transactie + Sentoo Standard tarief.	Het tarief exclusief de Sentoo Standard tarief heeft een maximum van US \$ 0.50.
SentooGo - SoftPOS app	Sentoo Standard tarief van 1% per succesvolle transactie en een maandelijks tarief van US \$ 5.00 per apparaat.	Het Sentoo Standard tarief heeft een maximum van US \$ 1.50.

Bron: Sentoo⁹³.

3.6.4 I-Pago

I-Pago is een betaalsplatform (Instant Payments Clearing & Settlement Mechanism), die door de CBA is geïntroduceerd. I-Pago stelt deelnemers (de lokale commerciële banken) in staat om directe betalingen aan te bieden op Aruba, en maakt het mogelijk om het betaalverkeer op Aruba verder te moderniseren door middel van nieuwe betaaloplossingen. Beschikbaarheid van nieuwe betaaloplossingen is echter afhankelijk van de introductie daarvan door de I-Pago deelnemers.

Om het gebruik van I-Pago te stimuleren, subsidieerde de CBA sinds de introductie van I-Pago in 2020 tot eind 2022, alle transacties onder een waarde van Afl. 250. Daardoor waren deze transacties kosteloos voor de commerciële banken. Gezien het succes van I-Pago, besloot de CBA dat de subsidie niet meer nodig was, waardoor de tariefstructuur werd aangepast. Daarom geldt sinds 1 januari 2023 één tarief voor alle succesvolle transacties, ongeacht de waarde ervan.

Het tarief per transactie dat in rekening wordt gebracht aan deelnemers is gebaseerd op hun aandeel in het totaal aantal succesvol verwerkte transacties. Na afloop van het kalenderjaar berekent de CBA het definitieve vaste tarief voor het voorafgaande kalenderjaar, op basis van het werkelijke aantal succesvol verwerkte transacties via I-Pago. Hierbij moet worden opgemerkt dat sinds de introductie van I-Pago, het tarief per transactie dat in rekening wordt gebracht aan deelnemers een dalende trend heeft gevolgd (zie **Tabel 8**).

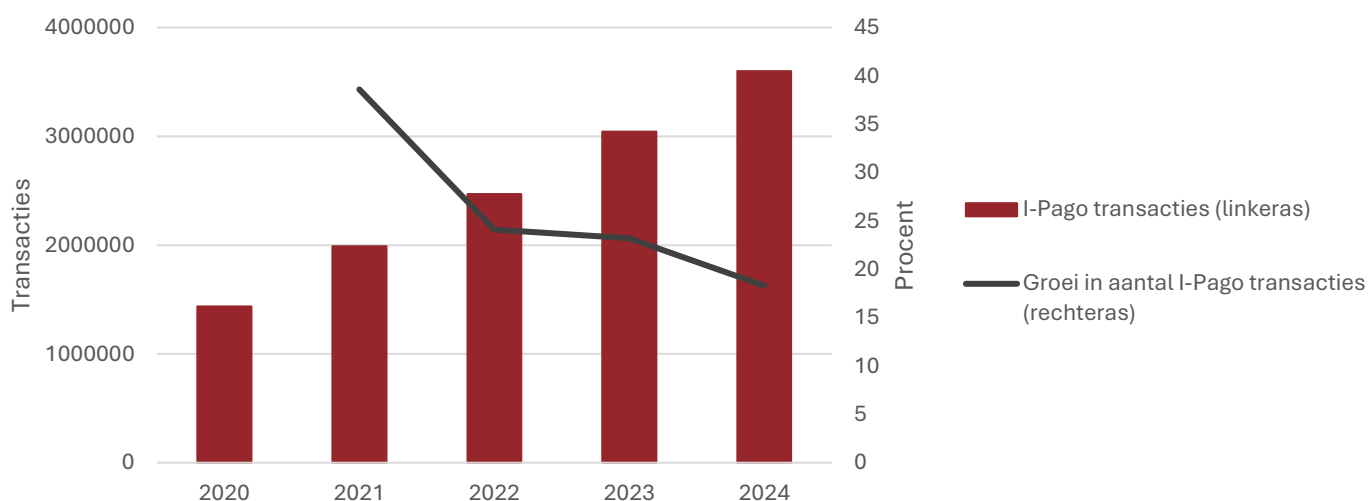
⁹³ Sentoo. (n.d.). [Pricing - Sentoo](#)

Tabel 8. Het tarief van I-Pago over de jaren heen:

Periode	Voorlopige tarief	Definitieve tarief
2020	Afl. 0.70	Afl. 0.46
2021	Afl. 0.46	Afl. 0.35
2022	Afl. 0.35	Afl. 0.23
2023	Afl. 0.23	Afl. 0.20
2024	Afl. 0.20	Afl. 0.19
2025	Afl. 0.19	Wordt vastgesteld in januari 2026.

Bron: CBA⁹⁴

Bovengenoemd is te verklaren aan de hand van het totaal aantal transacties die door de jaren heen door I-Pago is verwerkt. **Figuur 14** laat zien dat het aantal I-Pago transacties jaarlijks is gestegen gedurende 2020 - 2024. Desondanks, is een afname in het groeitempo waar te nemen. Eenzelfde ontwikkeling wordt ook geobserveerd bij de waarde van I-Pago transacties die jaarlijks worden verwerkt (**Figuur 15**). De geregistreerde afnames kunnen volgens de CBA worden toegeschreven aan marktverzadiging, aangezien het merendeel van de potentiële gebruikers het huidige aanbod reeds heeft geadopteerd. De CBA geeft verder aan dat de introductie van nieuwe toepassingsmogelijkheden - zoals peer-to-peer transacties, betalingen in fysieke winkels en e-commerce transacties - aanvullende functionaliteiten kan aanbieden die bijdragen aan het aantrekken van nieuwe gebruikers. Dit kan resulteren in een toename van het aantal en de waarde van transacties, doordat de dienst inzetbaar wordt in een breder scala aan betaalscenario's.⁹⁵

Figuur 14. Aantal I-Pago transacties 2020 - 2024

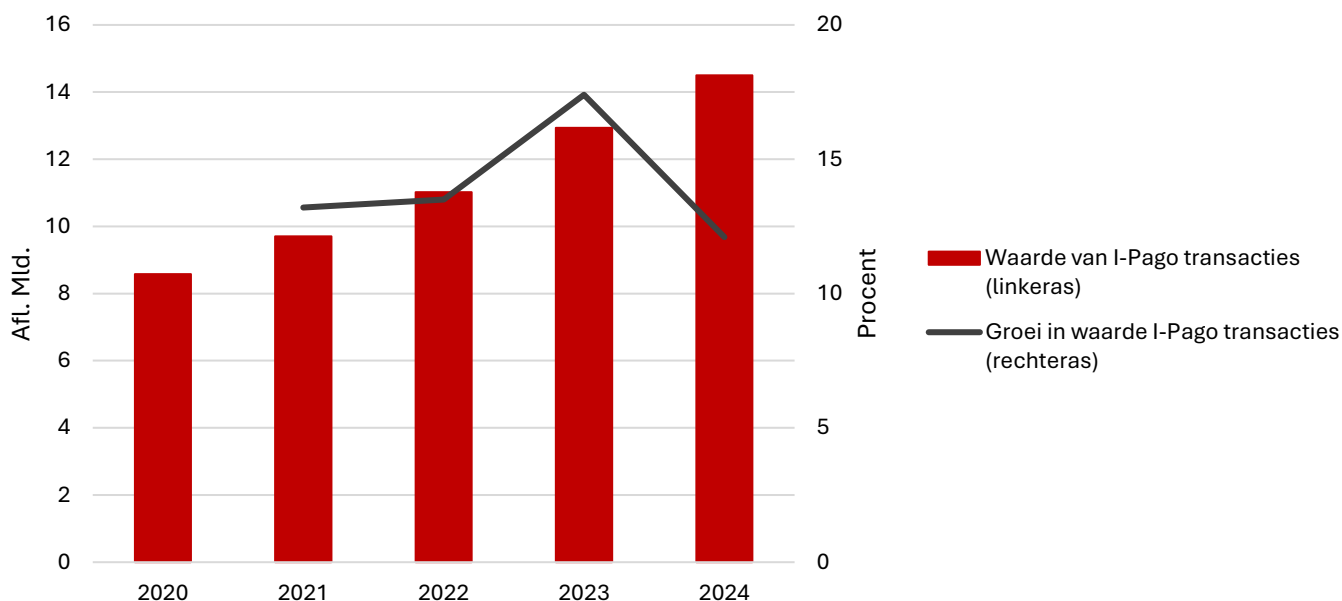
Bron: CBA⁹⁶

⁹⁴ CBA. (n.d.). [I-Pago Instant payments in Aruba](#)

⁹⁵ CBA. (2025). Operational Report 2024.

⁹⁶ CBA. (2025). Operational Report 2024.

Figuur 15. Waarde van I-Pago transacties, 2020 - 2024

Bron: CBA⁹⁷

3.6.5 Factoren die het succes van alternatieve betaalmethoden beïnvloeden

Naast de aanbodkant, speelt de vraagkant ook een cruciale rol in het succes van alternatieve betaalmethoden. Gedragsverandering en adoptie van nieuwe technologieën vergen tijd. Consumenten moeten overtuigd raken van het nut en de veiligheid van nieuwe apps en e-wallets en er moet een financiële prikkel zijn om die te gebruiken. Hierbij vormen bestaande gewoonten en de voorkeur voor de status quo een belangrijke barrière voor brede adoptie van alternatieven.

Met betrekking tot de adoptie van snelle betalingen, zogenaamde Fast Payment Services, geeft de Wereldbank aan dat verschillende landen een reeks aan groeifactoren hebben ervaren. Drijfveren achter gebruikersadoptie omvatten, onder andere, gebruikerservaring, toegankelijkheid, stimulans vanuit de overheid of centrale bank, kosten voor eindgebruikers, bewustwordingsinitiatieven, alsmede beschikbaarheid van toepassingsmogelijkheden.⁹⁸

⁹⁷ CBA. (2025). Operational Report 2024.

⁹⁸ World Bank. (2020). Fast payment systems: Preliminary analysis of global developments. <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/8f85b06f02562c802e97d9ec9d413b0e-0350012021/fast-payment-systems-preliminary-analysis-of-global-developments>

4 AANBEVELINGEN

4.1 INTERCHANGE FEES

De hoogte van de MDR op Aruba is een punt van zorg bij veel handelaren die op Aruba gevestigd zijn. Het grootste gedeelte van de MDR betreft de MIF. MIFs worden vastgesteld door betaalkaartmaatschappijen en moeten door acquirers aan issuers worden betaald bij een transactie met een betaalkaart. Ze beïnvloeden de kostenstructuur van handelaren en de uiteindelijke prijzen die consumenten voor goederen en diensten betalen.

De voorwaarden en tarieven van de Arubaanse commerciële banken wijken niet af van de voorwaarden en tarieven die vastgelegd zijn in de algemene voorwaarden van de betaalkaartmaatschappijen⁹⁹, ondanks de mogelijkheden om af te wijken en zodoende lagere IFs overeen te komen:

Bilaterale overeenkomsten

De algemene voorwaarden van de betaalkaartmaatschappijen, waarvan betaalkaarten op Aruba worden uitgegeven, laten ruimte om van de standaard vastgestelde MIFs af te wijken. Twee banken kunnen een bilaterale overeenkomst met elkaar sluiten waarin een onderling bepaalde IF vastgesteld wordt, die wordt toegepast op hun betaalkaarttransacties. MIFs zijn immers "default fees" en gelden uitsluitend wanneer banken niet tot bilaterale overeenkomsten zijn gekomen.

Het is dus mogelijk dat banken onderling lagere IFs overeenkomen dan die welke door de betaalkaartmaatschappijen worden opgelegd. In de praktijk blijkt dit echter nauwelijks voor te komen, omdat individuele banken - vanwege het grote aantal - moeilijk met alle bestaande banken wereldwijd een overeenkomst kunnen sluiten. Voor een kleine markt als Aruba zou dit echter wel mogelijk zijn met betrekking tot binnenlandse transacties en zou dit kunnen leiden tot lagere kosten voor de handelaren en indirect voor de consument.

Nationale wetten en regelgeving

Daarnaast bestaat de mogelijkheid om via nationale wetten en regelgeving lagere MIFs af te dwingen. Meerdere landen hebben gebruikt gemaakt van (nationale) wetgeving om de hoogte van MIFs te reguleren, waardoor de huidige MIFs daar op niveaus liggen die significant lager zijn dan de niveaus die golden voorafgaand aan de inwerkingtreding van de regulering (zie **Tabel 5**). AFTA beveelt dan ook aan dat in Aruba regulering van de hoogte van MIFs wordt ingevoerd.

Uit besluiten van de Europese Commissie en Europese jurisprudentie blijkt dat betaalkaartsystemen en issuing banken structureel een prikkel hebben om IFs zo hoog mogelijk te houden en het gebruik van creditcards en debitcards te stimuleren.¹⁰⁰ Of een bank inderdaad een financieel belang heeft bij hoge IFs, is afhankelijk van de vraag of de desbetreffende bank meer als issuer dan als acquirer optreedt. Gezien de omvang van de bevolking in verhouding tot het aantal toeristen op jaarbasis, en de relatieve omvang van bestedingen van de lokale bevolking vergeleken met die van de toeristen, treden de Arubaanse banken veel meer als acquirer op dan als issuer (de issuers zijn voornamelijk de buitenlandse banken) en is een hoge IF derhalve niet gunstig voor de lokale commerciële banken.

⁹⁹ Bron: Informatieverzoek AFTA aan de Arubaanse commerciële banken.

¹⁰⁰ HvJ EU, Mastercard C-382/12 P; COMP/34.579.

Het belang van MIF-regulering voor Aruba wordt verder zichtbaar door te kijken naar het effect van internationale MIF-regulering op de lokale commerciële banken. Wanneer een inwoner van Aruba met een lokale debit- of creditcard binnen de Europese Unie een betaaltransactie uitvoert, ontvangt zijn/haar lokale bank als issuer een MIF van 0.2% voor debitcard transacties en een MIF van 0.3% voor creditcardtransacties. Daarentegen zijn Arubaanse banken verplicht als acquirer een aanzienlijk hogere MIF te betalen aan buitenlandse issuers wanneer toeristen betaalkaarttransacties uitvoeren op basis van dezelfde betaalkaartsystemen. Indien Aruba dezelfde regulering als de Europese Unie zou invoeren, zouden Arubaanse acquirers bij het ontvangen van betalingen met internationale debitcards een MIF van 0,2% verschuldigd zijn aan buitenlandse issuers en bij internationale creditcards een tarief van 0,3%, in plaats van een veelvoud van deze percentages die thans op basis van de in het kader van de betaalkaartsystemen vastgestelde MIFs gelden.

Gegeven de situatie die voor Aruba geldt met betrekking tot MIFs en de verhouding in de rol van de lokale commerciële banken als issuer en acquirer, onderstreept de AFTA het belang om tot regulering van MIFs over te gaan.

4.2 DE “HONOR ALL CARDS RULE”

De HACR die door de betaalkaartmaatschappijen wordt opgelegd, beperkt de mogelijkheden van handelaren om maatregelen te nemen ter beheersing van hun betaalkosten. Het invoeren van regulering die de reikwijdte van de HACR inperkt, kan hierin ondersteuning bieden. Conform artikel 10 van de IFR¹⁰¹ mogen handelaren niet worden verplicht om alle kaarten van een merk te accepteren als dit leidt tot hogere kosten. Als gevolg hiervan kunnen handelaren, bijvoorbeeld, bepaalde premiumkaarten weigeren om kosten te beheersen.

In de Verenigde Staten is de HACR een centraal punt in langdurige procedures inzake mededingingsrecht. In november 2025 werd een schikking tussen Mastercard/Visa en handelaren aangekondigd, waarin de HACR wordt versoepeld: Handelaren mogen premium- en commerciële kaarten weigeren en alleen goedkopere standaardkaarten accepteren. Daarnaast krijgen ze meer vrijheid om toeslagen (surcharges) toe te passen op duurdere kaarten. Bovendien worden IFs verlaagd en standaardkaarten krijgen een tariefplafond (fee cap) van 1,25% voor acht jaar. Dit zet een precedent dat laat zien dat versoepeling van de HACR juridisch en economisch haalbaar is.

Het beperken van de HACR op Aruba zorgt voor meer onderhandelingsmacht voor handelaren en versterkt hun vermogen om kosten te beheersen. Daarnaast draagt het bij aan verhoogde concurrentie tussen betaalkaartuitgevers.

4.3 TRANSPARANTIE EISEN

Consumenten en handelaren zijn niet altijd op de hoogte van alle kosten die gepaard gaan met het gebruik van betaaldiensten. Zo blijkt uit onderzoek van de AFTA dat de opbouw van de MDR, waaronder de hoogte van de MIF, niet bekend is bij handelaren. Verhoogde transparantie kan hierbij helpen.

Concrete maatregelen voor het verbeteren van de transparantie zijn verplichtingen richting de commerciële banken om in vaste periodieken (bijvoorbeeld, jaarlijks) hun klanten, waaronder handelaren, te informeren over de kostenopbouw van hun producten. Dit verschaft inzicht aan de klant in de wijze waarop de in rekening gebrachte kosten tot stand zijn gekomen. Daarnaast kunnen er ook verplichtingen worden opgelegd met betrekking tot de publicatie van de actuele kosten voor de klant in een gestandaardiseerd format. Dit stelt klanten beter in staat om producten te kunnen vergelijken.

AFTA roept de banken op om gezamenlijk te komen tot een periodieke, gestandaardiseerde wijze van rapportage over de kostenstructuur voor hun klanten. AFTA stelt voor om hierbij een faciliterende rol te

¹⁰¹ Verordening (EU) 2015/751 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2015 betreffende afwikkelingsvergoedingen voor op kaarten gebaseerde betalingstransacties. (2015). Publicatieblad van de Europese Unie L 123, 1–15.

spelen om een gedragen en werkbare rapportagesystematiek te ontwikkelen en ervoor te zorgen dat de samenwerking niet verder gaat dan strikt noodzakelijk en binnen de grenzen van de Mededingingsverordening blijft.

4.4 BEVORDEREN VAN CONCURRENTIE IN DE MARKT VOOR BETAALDIENSTEN

De ontwikkeling en uitbouw van alternatieve betaalmethoden draagt bij aan concurrentie in de markt voor betaaldiensten en kan leiden tot lagere kosten voor het betaalverkeer. Banken kunnen hierin een belangrijke rol spelen door, onder andere, onderling samen te werken en samen te werken met aanbieders van nieuwe betaaldiensten. Indien zou blijken dat er belemmeringen zijn voor deze aanbieders om de markt te betreden, zal de AFTA hiernaar onderzoek doen.